

Suomen äännekvantiteettien
merkitseminen
saksankielisten alkeisoppijoiden
kirjoitelmissa

Kristiina Jomppanen

Sivuaineen tutkielma

Suomen kieli ja suomalais-ugrilainen kielentutkimus

Suomen kieli, kielen oppimisen ja opettamisen opintopolku

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2018

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta

JOMPPANEN, KRISTIINA: Suomen äännekvantiteettien merkitseminen saksankielisten alkeisoppijoiden kirjoitelmissa

Tutkielma, 49 s., 2 liites.

Suomen kieli

Huhtikuu 2018

Suomen kielen pitkät ja lyhyet äänteet tuottavat tutkimusten mukaan suomenoppijoille haasteita. Äännekvantiteettioppositio eli pitkien ja lyhyiden äänten merkityksiä erotteleva tehtävä koskee suomessa kaikkia vokaaleja sekä suurinta osaa konsonanteista. Ilmiötä ei esiinny samassa mittakaavassa esimerkiksi saksan kielessä. Saksan ortografia eroaa suomen ortografiasta pitkien ja lyhyiden äänteiden merkitsemisessä, ja saksan kielessä äännepituus on myös kytköksissä sanapainoon toisin kuin suomen kielessä.

Tässä tutkielmassa tarkastellaan saksaa ensikielenään puhuvien tekstejä ja sitä, miten niissä on merkitty suomen äännekvantiteetteja. Tutkimus edustaa sijoittuu toisen kielen oppimisen alaa ja sen keskeisimpiä käsitteitä ovat oppijankieli sekä siirtovaikutus. Aiemmissä tutkimuksissa on keskitytty lähinnä äännekvantiteettien havaitsemiseen ja tuottamiseen puheessa, mutta tässä tutkielmassa pääpaino on kirjoitetussa kielessä. Tutkimuksen aineistona on yhdeksän saksan ensikielisen suomen alkeisoppijan kirjoitelmat sekä vertailuaineistona kymmenen eri oppijan kirjoitelmat. Vertailuaineisto on moniensikielinen. Kirjoitelmista on analysoitu kaikki virheellisesti merkityt äännekvantiteetit sekä kuvattu oikeellisten merkintöjen piirteitä.

Saksankielisten oppijoiden aineisto on yhtenäisempi ja sisältää jonkin verran vertailuaineistoa vähemmän virheellisiä kvantiteettimerkintöjä. Virheellisiä esiintymiä on ylivoimaisesti eniten nomineissa molemmissa aineistoissa. Virheelliset merkinnät voidaan aineiston pohjalta jakaa seuraaviin tyyppeihin: partitiiviin kytköksissä olevat tapaukset, verbintaivutukseen liittyvät tapaukset, nuoret lainasanat, esiintymät, joissa äännekvantiteetit ovat vaihtaneet paikkaa sanan sisällä sekä muut esiintymät. Näistä tyypeistä partitiiviin liittyvät esiintymät ovat suurin ryhmä.

Saksankielisten informanttien äännekvantiteettien merkitseminen eroaa vertailuryhmästä määrällisesti sekä yhteneväsyydeltään. Tarkempia eroja ei voida tutkimuksessa kuvata, ja vertailuaineiston tulokset jäävät hieman hajanaisiksi pienen aineiston vuoksi. Saksan kielen ortografian vaikutus ei ole havaittavissa aineistossa. Tutkimus herättää uusia kysymyksiä partitiivin ja äännepituuksien merkitsemisen suhteesta sekä äidinkielen tarkemmasta vaikutuksesta äännepituuksien merkintään.

Asiasanat: suomi toisena kielenä, saksankieliset oppijat, siirtovaikutus, äännekvantiteetti, kirjoitettu kieli, alkeisoppijat

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
1.1. TUTKIMUKSEN TAUSTAT	1
1.2. TUTKIMUSKYSYMYKSET, HYPOTEESEIT SEKÄ TUTKIMUKSEN RAKENNE	2
2. TOISEN KIELEN OPPIMINEN	4
2.1. OPPIJANKIELI JA SIIRTOVAIKUTUS.....	5
2.2. TOISEN KIELEN KIRJOITTAMINEN.....	6
3. SAKSA JA SUOMI KONTRASTIIVISESTI	8
3.1. SUOMEN KIELEN KVANTITEETTIOPPOSITIO	8
3.2. SAKSAN KIELEN KVANTITEETTI SEKÄ SANAPAINO	11
3.3. SAKSANKIELISET SUOMENOPPIJAT: OPPIJANKIELI, SIIRTOVAIKUTUSPIIRTEET JA ÄÄNNEKVANTITEETIT.....	14
4. PRIMÄÄRIMATERIAALI JA TUTKIMUKSEN ETENEMINEN	17
5. ANALYYSI JA TUTKIMUSTULOKSET	20
5.1. SAKSANKIELISTEN INFORMANTIEN TULOKSET	21
5.1.1. VIRHEETTÖMÄT ESIINTYMÄT	22
5.1.2. VIRHEELLISET ESIINTYMÄT.....	23
5.1.3. VOKAALIT.....	24
5.1.4. KONSONANTIT	28
5.2. VERTAILURYHMÄN TULOKSET	30
5.2.1. VIRHEETTÖMÄT ESIINTYMÄT	31
5.2.2. VIRHEELLISET ESIINTYMÄT.....	32
5.2.3. VOKAALIT.....	33
5.2.4. KONSONANTIT	35
5.3. JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO.....	38

6. LOPUKSI 45

LÄHTEET 47

LIITE 1

LIITE 2

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen taustat

Suomi toisena kielenä (S2) on tärkeä tutkimusala, jonka merkitys tämän hetkisessä yhteiskunnassa kasvaa jatkuvasti. Monille suomenoppijoille suomi on uudenlainen kieli, eikä omasta äidinkielestä tai muista aiemmin opiskelluista kielistä löydy välttämättä yhtymäkohtia kaikkiin suomen kielen koukeroihin. Yksi tällainen suomen kielelle hyvin tyypillinen piirre on laaja äänteiden kvantiteettioppositio eli lyhyiden ja pitkien äänteiden merkityksiä erotteleva tehtävä.

Olen valinnut tämän tutkielman aiheeksi suomea toisena kielenä opiskelevien äännepiituuksien hallitsemisen kirjoitetussa kielessä. Pääaineeni saksan kääntämisen ja tulkkauksen vuoksi olen erityisen kiinnostunut saksan ensikielenään puhuvista suomenoppijoista ja heidän mahdollisista erityispiirteistään muihin suomenoppijoihin nähden. Toisen kielen oppimisen tutkimuksessa oppijan äidinkielen vaikutusta toisen kielen oppimiseen pidetään keskeisenä (Ritchie & Bhatia 1996: 2). Äännepiituuksien oppositio on suomen kielelle leimallinen piirre, mutta äännekvantiteettioppositiota ei kuitenkaan ainakaan samankaltaisena esiinny esimerkiksi indoeurooppalaisissa kielissä, joten se on monelle suomenoppijalle uusi ja erilainen kielenpiirre. Jos oppijan äidinkielessä ei siis ole äännekvantiteettioppositiota, vaikeuttaa se luultavasti äännekvantiteettien oppimista. (Wiik 1965: 22.) Esimerkiksi saksassa äännepiituuksien on sidoksissa vokaalin tiukkuuteen ja väljyyteen toisin kuin suomen kielessä (Vihanto 1990: 212). Merkityksiä erottavana tehtävänsä vuoksi kvantiteettioppositio on suomenoppijalle kuitenkin tärkeä hallita. Tutkimuksissa on todettu, että kvantiteettioppositio tuottaa S2-oppijoille vaikeuksia (Pennala 2013: 11, Brown 2004: 117). S2-oppijoiden kykyä havaita ja tuottaa suomen kielen äännepiitettä on tutkittu runsaasti (esim. Siimes 2007, Tiermas 2008, Korpela 2016). Kirjoitetusta kielestä tehtyjä tutkimuksia, joissa keskityttäisiin nimenomaan äännekvantiteettien ortografiseen merkintään, näyttäisi olevan kuitenkin vähemmän.

Olen päättänyt tutkielmassani keskittyä alkeisoppijoiden kieleen. Tarkoitan suomen kielen alkeisoppijoilla tässä tutkielmassa Eurooppalaisen viitekehyksen (Common European Framework of Reference for Languages = CEFRL, 2003) A1-taitotasolla olevia oppijoita.

A-tasoa kuvataan Eurooppalaisessa viitekehyksessä perustason kielenkäyttäjän tasoksi, ja se jakautuu A1- ja A2-tasoihin, joista A1 on nimeltään alkeistaso. (CEFRL 2003: 47.)

Yhteisessä taitotasotaulukossa tasoa kuvataan seuraavasti:

”Ymmärtää ja käyttää tuttuja arkipäivän ilmauksia ja perustason sanontoja, joiden tavoitteena on yksinkertaisten, konkreettisten tarpeiden tyydyttäminen. Pystyy esittäytymään ja esittelemään muita. Pystyy vastaamaan itseään koskeviin kysymyksiin ja kysymään vastaavia kysymyksiä muilta, esimerkiksi missä he asuvat, keitä he tuntevat ja mitä heillä on. Pystyy käymään yksinkertaisia keskusteluja, jos puhelumppu puhuu hitaasti ja on valmis auttamaan.” (CEFRL 2003: 48.)

Keräsin aineistoni Turun yliopiston kielikeskuksen suomen kielen alkeiskurssilta loppu-
syksystä 2016, jonka taitotasoksi ilmoitettiin opinto-oppaassa A1. Lopulliseen aineis-
tooni päätyi yhdeksän saksankielisen informantin kirjoitelmat (686 sanaa) sekä vertailu-
aineisto, joka sisältää kymmenen eri äidinkielen informantin kirjoitelmat (658 sanaa).

1.2. Tutkimuskysymykset, hypoteesit sekä tutkimuksen rakenne

Olen kiinnostunut S2-oppijoiden äännekvantiteettien hallinnasta kirjoitetussa kielessä. Erityisesti haluan siis tutkia saksan ensikielisten oppijoiden äännekvantiteettien hallintaa suhteessa muiden äidinkielen puhujiin. Tutkielmassani analysoin suomen kielen alkeisoppijoiden kirjoitelmissa esiintyviä pitkien ja lyhyiden äänneiden merkintätapoja ja niiden mahdollista variaatiota.

Tutkimuskysymykseni on yksinkertaisesti, miten saksankieliset alkeisoppijat hallitsevat suomen kielen pitkien ja lyhyiden äänneiden merkitsemisen kirjoitetussa kielessä. Pyrin saamaan tämän selville vertailemalla saksankielisten informanttien kirjoitelmia eri äidinkielisten oppijoiden eli tutkimuksen vertailuryhmän kirjoitelmiin. Tutkimukseni kaksi hypoteesia ovat seuraavat:

Hypoteesi 1. Oletan, että variaatiota esiintyy molemmissa ryhmissä. Uskon erityisesti suomen kielen sija- ja persoonapäätteiden, verbintunnusten sekä sanavartalomuutosten aiheuttavan variaatiota informanttien äännepituuksien merkitsemisessä.

Hypoteesi 2. Oletan, että suomen kielen kirjoitetun standardikielen ja sen oikeinkirjoitussääntöjen mukaisia variantteja, joita nimitän työssäni jatkossa oikeellisiksi varianteiksi, esiintyy ja että niitä esiintyy erityisesti vakiintuneissa ilmauksissa ja sanoissa, jotka eivät taivu tai taipuvat vaillinaisesti.

Tarkoitin toisessa hypoteesissani siis tarkemmin avattuna muun muassa tervehdyksiä, ulkoa opittuja fraaseja, partikkeleita sekä konjunktioita. Tutkimusotteeni on kvalitatiivinen, joskin sisällytän myös pienimuotoista kvantitatiivista tarkastelua analyysiin.

Esittelen tutkielmassani ensin toisessa luvussa toisen kielen oppimisen keskeistä termistöä ja teorioita. Kolmannessa luvussa käsittelen suomen ja saksan kieliä kontrastiivisesti ja keskityn erityisesti suomen kielen äännekvantiteettioppositioon, saksan kielen äännepituuksien ja -painon suhteeseen sekä saksankielisistä suomenoppijoista tehtyyn aiempaan tutkimukseen. Tämän jälkeen luvussa neljä esittelen primäärimateriaalini sekä tutkimuksen etenemisen tarkemmin. Luvusta viisi löytyvät aineiston analyysi ja tutkimuksen tulokset.

2. TOISEN KIELEN OPPIMINEN

Tässä luvussa esittelen toisen kielen oppimisen tärkeimpiä teorioita sekä käsitteitä. Tutkielmani keskeisiä käsitteitä ovat siirtovaikutus sekä oppijankieli. Selvennän näitä luvussa 2.1. Luvussa 2.2. taas keskityn erityisesti toisen kielen kirjoittamisen oppimiseen, sillä se on tämän tutkielman kannalta keskeisin kielenoppimisen alue. Tutkimusalana toisen kielen oppimisen tutkimus on verrattain nuori, ja sen voidaan sanoa syntyneen nykyisessä muodossaan vasta 1960-luvulla (Ellis & Shintani 2014: 5).

Toisen kielen oppimisella (second language acquisition eli SLA) tarkoitetaan siis henkilön ensimmäisen eli tämän äidinkielen omaksumisen jälkeen tapahtuvaa kielen tai kielten oppimista. Kyse voi siis termissä käytetystä toinen-sanasta huolimatta olla kuinka monnesta äidinkielen jälkeen opitusta kielestä tahansa. (Ritchie & Bhatia 1996:1, Ellis 2008: 5.) Toisen kielen tutkimuksessa termillä L1 viitataan yleisesti oppijan äidinkieleen eli tämän ensimmäiseen opittuun kieleen ja termillä L2 sen jälkeen opittuihin kieliin (Ritchie & Bhatia 1996: 1–2). Usein myös toisen kielen oppimisen (learning) ja omaksumisen (acquisition) välille tehdään ero sen mukaan, opetellaanko kieltä tarkoituksenmukaisesti vai tapahtuuko oppimisprosessi ennemmin kielelle altistumalla ja siten kieltä omaksumalla (Ellis 2008: 7). Käytän tässä tutkielmassa termiä toisen kielen oppiminen, enkä erottele sitä käyttäessäni oppimista ja omaksumista toisistaan erillisiksi ilmiöiksi.

Toinen kieli ja vieras kieli puolestaan erotetaan usein toisistaan oppimisympäristön mukaan (Ellis 2008: 6). Esimerkiksi koulussa muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvat lapset opiskelevat suomea toisena kielenä suomenkielisessä ympäristössä, kun taas muiden kielten opetus on vieraiden kielten opetusta, sillä se ei tapahdu kohdemaassa kohdekielisessä ympäristössä. Tutkimuksessa usein kuitenkin puhutaan molemmista saman yläkäsitteen eli toisen kielen oppimisen alla. Näin toimin myös tässä tutkielmassa. Käytän myös termejä ensikieli ja äidinkieli synonyymisesti.

SLA on laaja ilmiö ja sitä on tutkittu lukuisista näkökulmista. Tutkielmani keskittyy vain yhteen osaan toisen kielen oppimisen tutkimusta. Pääpaino tässä tutkielmassa on kielenoppijoiden tuotoksessa itsessään ja siinä, miten mahdollisen äidinkielen siirtovaikutus vaikuttaa tarkasteltavaan kielenpiirteeseen. Tutkimukseni pohjautuu vahvasti sille oletuk-

selle, että oppijan ensimmäinen kieli vaikuttaa toisen kielen oppimisprosessiin. On todettu, että L1- ja L2-kielten typologinen läheisyys sekä oppijalla jo entuudestaan oleva lingvistinen tieto opittavasta kielestä helpottavat kielenoppimista, mutta myös sekoittavat oppijaa nimenomaan oppimisen alkuvaiheessa (Muikku-Werner 2002: 10). Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että L2-oppijoiden kehitys seuraa hyvinkin samantapaista kaavaa, mutta että oppijoiden kielitaito kehittyy eri nopeudella ja oppijat saattavat jäädä hyvinkin eri tasoille oppimisprosessissaan (Ellis: 2008, 18–19).

2.1. Oppijankieli ja siirtovaikutus

Siirtovaikutuksella (transfer) tarkoitetaan oppijan aiemman lingvistisen tiedon vaikutusta toisen kielen oppimiseen. Aiemmin tutkijat puhuivat äidinkielen interferenssistä, joka haittasi uuden kielen oppimista. (Ellis ja Shintani 2014: 6.) Nykyään uskotaan kuitenkin, että siirtovaikutusta on sekä positiivista eli oppimista tukevaa että negatiivista eli sitä hidastavaa. Useat tutkijat käyttävät myös siirtovaikutuksen rinnalla termiä crosslinguistic influence (CLI). Myös muut kielet kuin oppijan äidinkieli vaikuttavat nykykäsityksen mukaan kielenoppimiseen. (Ellis 2008: 349–350). Siirtovaikutuksen määrittäminen ei aina ole aivan yksinkertaista. Esimerkiksi behavioristisessa oppimiskäsityksessä siirtovaikutus nähdään puhtaasti äidinkielen negatiivisena vaikutuksena toisen kielen oppimiseen (Gass 1996: 318). Käytän tässä työssä termiä siirtovaikutus ottamatta sen tarkemmin kantaa siihen, onko äidinkielen vaikutus negatiivista vai positiivista. Paikoinhan se voi olla molempiakin. Oppiminen on alettu nähdä behavioristista oppimiskäsitystä aktiivisempänä kehitysprosessina. Oppijan käyttämästä ja osaamasta L2-kielestä käytetään nykyään termiä välikieli (interlanguage), joka kuvaa kieltä oppimisprosessissa. (Ellis & Shintani 2014: 7.) Uskon myös oppijan äidinkiellillä sekä kieltenopiskeluhistorialla olevan merkittävä rooli kielenoppimisessa. Tutkimukseni tuloksien on tarkoitus antaa osviittoa, voidaanko saksaa äidinkielenään puhuvien katsoa kirjoittavan suomen kielen äännepituuksia eri tavoin kuin muita äidinkieliä puhuvien oppijoiden.

Kaikkia kieltenoppijoiden tekemiä virheitä ei kuitenkaan voida jäljittää takaisin heidän äidinkieliinsä tai muihin opiskeltuihin kieliin. Monet oppijoiden tekemistä virheistä ovat tutkimuksen valossa universaaleja eivätkä niinkään L1-kielestä riippuvaisia. Ensikielen ja toisen kielen oppimisessa on myös todettu olevan selkeitä yhtäläisyyksiä. (Ellis &

Shintani 2014: 6.) Tulee siis muistaa, ettei kaikkea variaatiota tule lähestyä oppijan äidin-kielen kautta.

2.2. Toisen kielen kirjoittaminen

SLA-tutkimuksessa on perinteisesti varsinkin sen alkuvaiheissa keskitytty puhuttuun kieleen, sillä kirjoitettua kieltä on pidetty heikompana kielitaidon mittarina. Kirjoituksia laatiessaan oppijalla on aikaa miettiä enemmän ja palata mielessään mahdollisiin kielioppisääntöihin. (Polio 2012: 318.) Polio (2012: 318–319) kuitenkin huomauttaa tietoisien prosessoinnin olevan tutkimusten mukaan osa kielenoppimista, ja näin ollen kirjoitettukin kieli toimii kielitaidon omaksumisen mittarina. Kirjoittaminen itsessään on monimutkainen prosessi, eikä L2-kirjoittamista ole kyetty mallintamaan tyhjentävästi. On selvää, että kielenoppimista tapahtuu eksplisiittisesti sekä implisiittisesti. Vaikkakin kielenoppijalla on kirjoitustilanteessa aikaa miettiä kielioppiasääntöjä, ei hän kuitenkaan pysty soveltamaan kaikkia oppimiaan sääntöjä. (Polio 2012: 322.)

Toisen kielen kirjoittamisessa on tutkittu muun muassa tehtävänannon vaikeuden vaikutusta (Zhang 1987, Kuikken & Vedder 2008) sekä L1-kielestä kääntämisen ja suoraan L2:n tuottamisen eroja (Kobayashi & Rinnert 1992, Cohen & Brooks 2001). Tutkimukset osoittavat, että kirjoitusprosessiin on mahdollista vaikuttaa esimerkiksi tehtävänannolla ja että oppija kiinnittää tällöin tiettyihin seikkoihin huomiota mahdollisesti toisten kustannuksella. (Polio 2012: 324.) Kaiken kaikkiaan kielenoppija pystyy siis kirjoittaessaan kiinnittämään huomiota useampaan osa-alueeseen samanaikaisesti, ja tätä on pidetty myös kielenoppimisen itsensä kannalta hyödyllisenä. (Polio 2012: 325.)

Ellis (2008: 67) nimeää kielen oppimisen alkuvaiheen kolme tärkeää vaihetta: hiljaisen vaiheen (silent period), kaavamaiset jonot (formulaic sequences) sekä rakenteellisen ja semanttisen yksinkertaistamisen (structural and semantic simplification). Näistä oman tutkielmani kannalta toinen on merkittävä. Kaavamaisilla jonoilla (käytössä myös termi ”chunks”) tarkoitetaan kokonaisuuksia, jotka oppija omaksuu analysoimatta sen tarkemmin kokonaisuuden osasia (Ellis 2008: 75). Tällaisista hyvä esimerkki on *hyvää päivää*. Kielenoppija oppii toivotuksen hyvin todennäköisesti aivan opintojensa alkuvaiheessa analysoimatta sen tarkimmin sen sijamuotoja. Ellis (2008: 75) kuitenkin huomauttaa, että

tällaisten ilmausten tunnistaminen on vaikeaa, sillä on mahdotonta varmasti sanoa, mitkä ilmaukset tuotetaan osasista ja mitkä taas ovat ulkoa opittuja jonoja.

Tämän työn kannalta nämä kaavamaiset jonot ovat sinänsä kiinnostavia, että oletan toisen hypoteesini mukaisesti toistuvia fraaseja esiintyvän informanttien tuotoksissa ja että nimenomaan näissä fraaseissa äännekvantiteettien virheellisiä variantteja ei esiintyisi. Hypoteesi perustuu siis juurikin tähän oletukseen kielenoppimisen alkuvaiheessa tapahtuvasta valmiiden analysoimattomien kokonaisuuksien ulkoa opettelusta.

Kielellinen viestintätaito voidaan nähdä rakentuvan erilaisista taitoalueista eli kompetensseista. Nämä ovat kielellinen, sociolingvistinen sekä pragmaattinen kompetenssi (CEFRL 2001: 33). Näistä kielellinen kompetenssi on tutkimukseni kannalta keskeisin. Kielellisellä kompetenssilla tarkoitetaan oppijan kykyä ja taitoja käyttää kielen sanastoa sekä soveltaa syntaktisia ja fonologisia tietojaan kielestä. Tämä tieto voi olla sääntöihin perustuvaa ja helposti sanallistettavaa tai intuitiivisempaa tiedonhallintaa. (CEFRL 2001: 33.) Kielenoppija soveltaa siis kaikkia näitä taitoja tuottaessaan kieltä. Kirjoittamisen oppimiseen liittyy siis tietoa sekä sanastosta että fonologista tietoa kielestä. Kielenkäytön eri osa-alueita ei voida koskaan täysin erottaa toisistaan, vaan ne ovat tiivistii kytköksissä toisiinsa.

3. SAKSA JA SUOMI KONTRASTIIVISESTI

Tässä luvussa esittelen suomen ja saksan kielen piirteitä kontrastiivisesti. Suomen kielestä esittelen kvantiteettiopposition ja lyhyesti suomen oikeinkirjoitukseen ja kvantiteettioppositioon liittyvät piirteet. Tähän liittyvät olennaisesti suomen kielen tavurakenne sekä sanapaino, jotka eroavat saksan kielestä. Esittelen myös kontrastiivisesti saksan kielen perustavurakenteen sekä sanapainon pääpiirteet. Luvussa 3.3. esittelen saksankielisistä suomenoppijoista tehtyä tutkimusta

3.1. Suomen kielen kvantiteettioppositio

Suomen kielessä sekä konsonanttien että vokaalien pituudella on merkityksiä erotteleva tehtävä. Tätä kutsutaan äännekvantiteettioppositioksi. Esittelen tässä luvussa äännekvantiteetteja kirjoitetun yleiskielen näkökulmasta. Puhutussa kielessä ja eri murteissa kvantiteetteja esiintyy vielä seuraavaksi mainittujen tapauksien lisäksi erilaisissa asemissa. En kuitenkaan pitänyt mielekkäänä esitellä niitä, sillä tämä tutkimus keskittyy norminmukaiseen kirjoitettuun yleiskieleen.

Suomen kielessä on kaksi kestoastetta: pitkä ja lyhyt. Tämä on suomessa merkityksiä erottava kielenpiirre (Karlsson 1982: 70). Kirjoitetussa kielessä pitkiä äänneitä merkitään kahdella peräkkäisellä grafeemilla ja lyhyitä äänneitä taas yhdellä grafeemilla. Kaksi konsonanttia sisältävää äännettä kutsutaan geminaataksi. Suomen ensikielinen puhuja mieltää kestoasteet yksinkertaisesti pitkiksi tai lyhyiksi riippumatta niiden fyysisestä tosiasiallisesta kestosta. Kielitieteessä erotetaankin pituus, eli aiemmin mainittu yhtenä tai kahdena grafeemina kirjoitetussa kielessä esitetty, ja kesto eli äänneen foneettinen todellinen fyysinen kesto ajassa. Esimerkiksi sanoissa *mana* ja *maana* jälkitavun vokaaleiden kestoissa on ero, vaikkakin molemmat kirjoitetaan yhdellä grafeemilla. (Lehtonen 1970: 14–15.) Äänneiden kestoon vaikuttavat esimerkiksi konsonanttien laatu, sana-asema sekä sanan pituus (VISK § 9). Suomen yleiskielen oikeinkirjoitusjärjestelmässä yhtä foneemia vastaa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yksi grafeemi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, kuten jo edellä tuli ilmi, että suomea kirjoitettaisiin täysin niin kuin sitä puhutaan. (Karlsson 1982: 77.) Näin ollen kirjoitetussa kielessä oppijan on helppo erottaa pitkän ja lyhyen äänneen ero, mutta puhutussa kielessä ero ei olekaan toisen kielen oppijalle välttämättä niin selkeä.

Suomen kielen sana on aina vähintään kaksiäänteinen, ja vähintään toisen äänteistä on oltava vokaali. Yksittäiskonsonantit ja vokaalit voivat esiintyä sekä sananalkuisina että -loppuisina. Myös pitkä vokaali voi aloittaa tai lopettaa sanan, mutta geminaatta ei koskaan esiinny sananalkuisena tai -loppuisena. Tästä johtuen geminaatan on mahdollista esiintyä aina vain tavurajalla. Konsonanteista vain *j*, *h* ja *v* eivät pääsääntöisesti esiinny yleiskielessä geminaattoina. Myös *d* on geminaatoissa harvinainen, ja esiintyy lähinnä muutamissa lainasanoissa. (Lehtonen 1970: 27–28.)

Suomen kielessä on kahdenlaisia tavuja: avotavuja sekä umpitavuja. Avotavu päättyy vokaaliin ja umpitavu konsonanttiin. Avotavuista yksittäisvokaalin sisältävät sekä lyhyeen vokaaliin loppuvat ovat lyhyitä tavuja ja pitkään vokaaliin, diftongiin tai konsonanttiin päättyvät tavut pitkiä. (VISK § 11.) Seuraavassa kuvassa on esitetty kaikki suomen kielen omakielisen aineksen mahdolliset tavorakenteet Wiikin (1977) mukaan:

Taulukko 1. Suomen tavutyypit.

Tavutyypit:	Rakenne	Esimerkki
1	V	<u>i</u> -lo, ko- <u>e</u>
2	CV	<u>ta</u> -lo
3	VC	<u>il</u> -ta, te- <u>os</u>
4	CVC	<u>ras</u> - <u>kas</u>
5	VV	<u>ai</u> -ta, <u>aa</u> -mu, ko-me- <u>aa</u>
6	CVV	<u>kai</u> -ta, sa- <u>noi</u>
7	VVC	<u>ait</u> -ta
8	CVVC	<u>taas</u> - <u>kaan</u>
9	VCC	<u>irs</u> -tas, <u>int</u> -tää
10	CVCC	<u>kars</u> -ki, <u>kant</u> -ta

(Wiik 1977: 265.)

Suomen kielen tavuissa on siis aina vähintään yksi vokaali. Pitkä vokaali voi esiintyä niin tavun alussa kuin lopussakin, avotavussa tai umpitavussa. Pitkä konsonantti ei voi esiin-

tyä yhden yksittäisen tavun sisällä. Kaiken kaikkiaan kuitenkin lyhyiden ja pitkien ään-
teiden esiintymisrajoitukset eivät ole kovin tiukkoja. Tähän esitykseen eivät siis sisälly
nuoret lainasanat, joissa esimerkiksi konsonanttiyhtymä on mahdollinen tavun alussa.

Suomen kielen sanapaino jakautuu pää- ja sivupainoon. Pääpaino on aina ensimmäisellä
tavulla riippumatta tavun pituudesta, ja sivupaino taas esiintyy pidemmissä sanoissa joka
toisella tavulla. Sivupainoa ei kuitenkaan esiinny lyhyillä tavuilla tai sanan viimeisillä
tavuilla. Suomessa pääpaino osoittaa siis sanarajaa, toisin kuin esimerkiksi germaanisissa
kielissä, joissa sanapainon paikka usein riippuu siitä, onko sana omaperäinen vai laina-
sana. (VISK § 13, Wiik 1998: 110–112.)

Äännekvantiteettioppositio tuottaa usein haasteita suomea vieraana kielenä opiskeleville,
varsinkin jos oppijan omassa äidinkielessä tämän kaltaista merkityksiä erottelevaa tehtä-
vää ei ole (Brown 2004). Oppijan täytyy siis opetella kuulemaan eroja paikoissa, joissa
hänen ei ole niitä aiemmin tarvinnut erottaa. Kvantiteettioppositioiden oppiminen sijoittuu
prosodian ja morfofonologian alueelle. Suomen kielen äännekvantiteettien merkityksiä
erottavan tehtävän vuoksi oppijan on hallittava pitkät ja lyhyet äänneet systemaattisesti
ymmärtääkseen suomea ja tullakseen itse ymmärretyksi. Kvantiteettioppositioiden omaksu-
mista vaikeuttaa se, että klusiilit *k*, *p* ja *t* ovat kvantitatiivisessa astevaihtelussa eli niiden
pituus vaihtelee vahvan ja heikon asteen mukaan. Lisäksi suomen ortografiassa näkymä-
tön pitkän konsonantin ääntämistä vaativa loppukahdennus saattaa hämätä suomen oppi-
jaa. (Brown 2004: 117–119.) Suomen kielen kvantiteetteja koskevat tutkimukset ovat pit-
kästi kuullun ymmärtämiseen tai puhumiseen liittyviä. Tutkimuksia on lukuisia, mutta ne
keskittyvät pitkälti fonologiseen keston ja sen havaitsemiseen. Kattavasti näitä tutki-
muksia on väitöskirjassaan listannut ja esitellyt Pennala (2013: 26–39).

Wiik (1965) on listannut vieraan kielen äänneiden oppimista vaikeuttavia piirteitä katta-
vasti väitöskirjassaan. Vaikkakin kyseessä on puhuttuun kieleen liittyvä tutkimus, on se
mielestäni relevantti. Kielitaidon osa-alueita ei voida ikinä täysin erottaa toisistaan,
vaikka tutkittaisiinkin vain kielitaidon yhtä osa-aluetta. Äännekvantiteetteihin liittyen
vaikeuksia oppijalle luultavasti tuottaa, jos hänen äidinkielessään pitkän ja lyhyen ään-
teen välillä ei ole merkityseroa (esimerkiksi englannin kielessä *p* vs. *pp*-äänneillä ei ole

merkitystä erottavaa funktiota) tai jos sekä oppijan äidinkielessä että opiskeltavassa kielessä on sekä pitkiä että lyhyitä äänneitä, mutta merkitysero silti perustuu muihin erottaviin piirteisiin. (Wiik 1965: 20–23.)

Suomen kielen kvantiteettiopposition kirjoittamista on tutkittu ainakin suomea ensikielensä puhuvilla lapsilla (Pekonen 2007, Pennala 2013) sekä venäjää ensikielensä puhuvilla suomenoppijoilla (Pennala 2013). Venäjän kielessä äännepituus on kytköksissä sanapainoon toisin kuin suomessa eikä sillä ole merkityksiä erottelevaa funktiota (Pennala 2013: 22–23, 55). Tutkimus osoitti, että venäjänkieliset ja suomenkieliset lapset prosessoivat ja havaitsivat äännekestoja eri tavalla (Pennala 2013: 80).

3.2. Saksan kielen kvantiteetti sekä sanapaino

Esittelen tässä luvussa saksan kielen äännepituuksia, ortografiaa sekä sitä, miten saksan sanapaino vaikuttaa näihin. En syvenny sen tarkemmin saksan kielen fonologiaan vaan keskityn nimenomaan äännekvantiteetteihin ja niiden ortografiaan verrattuna suomen kieleen.

Myös saksan kielessä on kaksi äännepituuksia. Lyhyen ja pitkän äännevälinen ero ei kuitenkaan ole suomen kaltainen, vaan vokaaleissa ero tulee esille siinä, onko vokaali tiukka (*gespannt*) vai höllä (*ungespannt*). Pitkä vokaali syntyy, kun painollinen vokaali on tiukka. Samalla lailla höllä vokaali ääntyy lyhyenä. (Hakkarainen 1992: 16.) Näiden välille ei kuitenkaan tehdä saksan ortografiassa yleensä muiden vokaalien kuin *i* kohdalla eroa. Pitkä, tiukkana äännettävä *i* kirjoitetaan saksan kielen ortografiassa *ie*. (Eisenberg 2016: 68–69.) Edellä mainittu koskee siis saksan kielen omaperäistä kieliainesta, ei vieraan kielen ääntämyksen ja/tai ortografian säilyttäneitä lainasanoja, joita saksan kielessä on jonkin verran esimerkiksi ranskasta.

Myös saksan kielen tavurakenteella on vaikutus vokaalien ääntämiseen. Jos ensitavu on avoin ja painollinen, on sen vokaali äännettävä pitkänä (*Rose* [ˈroːzə]). Umpitavullisissa yksitavuisissa sanoissa, joissa tavun lopulla on konsonanttiyhtymä, vokaali äännetään lyhyenä (*List* [list]). Kuitenkin jos yksitavuisen sanan tavun lopussa on yksittäiskonsonantti, äännetään vokaali pitkänä (*Ton*). Jos taas monitavuisen sanan ensimmäinen tavu päättyy

yksittäiskonsonanttiin, äännetään se lyhyenä (*Mulde*). (Eisenberg 2016: 73.) Tämän lisäksi saksan kielessä vokaali lausutaan pitkänä niin kutsutun venytys-*h*:n (*Dehnungs-h*) edellä sekä silloin, kun se merkitään kahdella grafeemilla. ”Venytys-*h*”:ta käytetään resonanttien *r*, *l*, *n* ja *m* edellä sekä yksi- että monitavuisissa sanoissa. *h*:n tarkoitus ei ole kuitenkaan merkitä pitkänä lausuttavaa vokaalia, sillä pitkänä se lausuttaisiin jo edellä mainittujen sääntöjen mukaan. Jos *h* esiintyy kahden vokaalin välissä, se merkitsee tavurajaa. (Eisenberg 2016: 83–84.). Eisenbergin (2016: 84) mukaan myöskään kaksi peräkkäistä vokaaligrafeemia ei varsinaisesti merkitse pitkänä lausuttavaa vokaalia vaan ne toimivat lukemisen visuaalisena tukena. Kaikki muut vokaalit *i*:tä ja *ü*:ta lukuun ottamatta esiintyvät myös pitkänä kirjoitettuina (Eisenberg 2016: 75.)

Taulukko 2. Saksan pitkät ja lyhyet vokaalit ortografiassa.

Pitkä vo-kaali	Avoin ja painollinen ensitavu	Painollinen tiukka pitkä <i>i</i>	Yksitavuinen sana, lopussa yksittäiskonsonantti	Tavuloppuinen venytys- <i>h</i>	Ortografiassa pitkä vokaali
Esi-merkki	<i>Rose</i>	<i>Wiese</i>	<i>Ton</i>	<i>mehr/Weh/sehen</i>	<i>Tee</i>
Lyhyt vo-kaali	Yksitavuinen sana, jonka lopussa on konsonanttiyh-tymä tai pitkä konsonantti	monitavuinen sana, ensitavu päättyy yksittäiskonsonanttiin			
Esi-merkki	<i>List</i>	<i>Mulde</i>			

(Eisenberg 2016: 73-75, Piitulainen, Lehmus & Sarkola 1998: 23.)

Konsonanteissa saksassa esiintyy ortografiassa geminaattoja, mutta ne vaikuttavat geminaattaa edeltävän vokaalin ääntämiseen, kuten jo aiemmin mainittu, sillä avotavussa vo-

kaali äännetään pitkänä ja umpitavussa lyhyenä. Seuraavassa esimerkissä on esitetty minimipari, jossa vokaalin pituus on distinktiivinen piirre fonologiassa, mutta ortografiassa sitä edustaa konsonantin pituus.

Esimerkki 1. *Ratte* [Rat:ə] vs. *rate* [Ra:tə]

On kuitenkin tapauksia, joissa konsonantti kirjoitetaan saksassa lyhyenä, mutta sana-asmastaan riippuen sillä on distinktiivinen funktio. Tämä tulee tällöin ortografiassa usein, muttei kuitenkaan aina, jollain toisella tavalla esille. Tällöin myös joko vokaali tai konsonantti äännetään pidempänä merkityksen erottamiseksi. Tätä kutsutaan sijaispidennykseksi, ja se esiintyy sellaisten verbimuotojen kanssa, joissa verbin taivutuspäätteen jälkeinen *e* on pudonnut pois. (Hakkarainen 1992: 131.) Seuraavissa esimerkeissä on ensin esitetty toisessa esimerkissä substantiivi ja toisessa adverbi ja sen jälkeen taivutusmuoto, jossa joko vokaali tai konsonantti on pidentynyt.

Esimerkki 2. *Rute* [Ru:tə] ≠ *ruhte* [Ru::tə]

Esimerkki 3. *hart* [hart] ≠ *harrt* [haR:t] (Hakkarainen 1992: 131.)

Jos verrataan saksan ja suomen kielen ortografiaa pitkien ja lyhyiden äänteiden kirjoituksessa, on suomen kielen systeemi läpinäkyvämpi. Tämä ei kuitenkaan automaattisesti tietenkään tarkoita, että se olisi saksankieliselle suomenoppijalle helpompi tai selkeä. Saksankielinen kuitenkin luultavasti mieltää pitkän vokaalin liittyvän sanapainoon, joka ei suomen kielessä ole sidoksissa kvantiteettiin. Tähän kun lisätään se, ettei pitkä vokaali aina välttämättä ole puheessa lyhyttä vokaalia pidempi ajalliselta kestoaltaan, ei oppijalle pitkien ja lyhyiden äänteiden erottaminen toisistaan välttämättä olekaan niin helppo tehtävä.

Vokaalien kohdalla ehkä merkittävin ero on, ettei saksan kielessä avotavussa voi olla lyhyttä vokaalia. Ortografiassa, kuten aiemmin on todettu, voidaan kirjoittaa tapauksesta riippuen joko pitkä tai lyhyt vokaali, mutta se ääntyy kuitenkin pitkänä. Suomen kielessä avotavussa voi esiintyä sekä pitkiä että lyhyitä vokaaleja (ks. 3.1.). Saksassa siis esiintyy pitkiä sekä lyhyitä äänteitä, mutta niillä ei ole merkitystä erottavaa funktiota. Samassa positiossa ei siis voi esiintyä joko pitkää tai lyhyttä äännettä sillä saksan fonotaksi rajoittaa pitkien äänteiden esiintymisen tiettyihin paikkoihin, jotka eroavat suomen kielestä.

Tutkimuksissa onkin havaittu, että suomenoppijoiden on helpompi havaita pitkä äänne painollisessa asemassa. Kuten jo mainittu suomen kielessä tämä tarkoittaa ensitavua. Myöhempanä sanassa pitkän äänneen havaitseminen saattaa hankaloitua. (Brown 2004: 132–133.)

3.3. Saksankieliset suomenoppijat: oppijankieli, siirtovaikutuspiirteet ja äännekvantiteetit

Esittelen tässä luvussa vielä saksankielisistä suomenoppijoista tehtyjä tutkimuksia ja niiden pohjalta saksankielisten suomenoppijoiden oppijankielen piirteitä, siirtovaikutuspiirteitä ja erityisesti suomen kielen äännekvantiteettien hallintaan liittyviä tutkimuksia.

Malessan (2011: 24) mukaan kontrastiivista suomi–saksa-tutkimusta on tehty runsaasti, mutta lähinnä suomenkielisten saksanoppijoiden näkökulmasta. Saksankielisiä suomenoppijoita on kuitenkin myös tutkittu useista näkökulmista, ja keskitynkin niiden esittelyyn. Esittelen siis tässä luvussa saksankielisistä suomenoppijoista tehtyjä tutkimuksia sekä niiden tuloksia. Kiinnitän erityisesti huomiota äännepituuksiin liittyviin tutkimuksiin. Muita näkökulmia saksankielisten suomenoppijoiden tutkimuksissa ovat olleet muun muassa siirtovaikutus (Vuorinen 2007, Malessa 2011), verbimuotojen virheanalyysi (Vaarala 1971), tiettyjen verbien käyttö suomen kielessä (Siitonen 1991) sekä syntaksi (Muikku-Werner 2002).

Vuorinen (2007) tutki pro gradu -työssään saksankielisten suomenoppijoiden siirtovaikutuspiirteitä kirjoitetussa suomen kielessä. Vuorinen myös vertasi kahden eritasoisen kurssin kirjoitelmia keskenään. Tutkimus osoitti, että oppijoilla esiintyi runsaasti siirtovaikutuspiirteitä kirjoitelmissa ja että pidemmälle edenneillä oppijoilla siirtovaikutuspiirteitä esiintyy vähemmän kuin alkeisoppijoilla. (Vuorinen 2007: 136–137.) Malessa (2011: 1–2) tarkasteli tutkimuksessaan saksankielisten suomenoppijoiden siirtovaikutuspiirteitä alkeis- sekä keskitasolla. Tutkimus perustui virheanalyysiin, ja sen aineisto on kerätty *Kansainvälisestä oppijansuomen korpuksesta* (ICLFI) (Malessa 2011: 32). Malessa (2011: 112–113) toteaa, että syntaktista sekä leksikaalista siirtovaikutusta näyttäisi olevan, mutta ei tutkimuksessaan käsittele, miten nuo piirteet ovat lähdekielestä oppijankieleen siirtyneet.

Saksankielisten suomenoppijoiden oppijankielen syntaksiin on tutkimuksessaan keskittynyt Muikku-Werner (2002). Hän vertaili viron- ja saksankielisten suomenoppijoiden syntaksin piirteitä sillä lähtöoletuksella, että näiden kahden ryhmän oppijankielissä on eroja kielten typologisten erojen aiheuttamana. Viron kieli on typologisesti suomen kielen tavoin hyvin synteettinen, kun taas saksa on kielenä suomea analyttisempi.

Saksankielisten oppijoiden äännepituuksien hallintaa on tutkittu aiemmin lähinnä pro gradu -tutkielmissa. Siimes (2007) tutki pro gradu -työssään äännepituuksien havaitsemista. Korpela (2016) tutki suomen kielen diftongien ja pitkien vokaalien havaitsemista ja tuottamista. Tutkimuksessa oli mukana saksankielisiä informanteja osana koko informanttijoukkoa. Tiermas (2008) taas tutki vokaalien äännepituuksien hallintaa alkeisoppijoiden puheessa. Tutkimus oli pitkälti laadullinen, ja yksi sen informanteista oli saksankielinen.

Siimeksen (2007: 3) aineistona oli saksankielisten vaihto-opiskelijoiden suomen kielen äänneiden kestoerojen havaitsemista mittaavat kuuntelukokeet suomen kielen alkeiskurssin aluksi ja päätteeksi. Saksankielisten informanttien testituloksia verrattiin pitkittäisesti kurssin aikana sekä suomenkielisen vertailuryhmän tuloksiin. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että saksankielisten informanttien äännepituuksien kategorisointikyky parani alkeiskurssin aikana, joskaan se ei saavuttanut suomenkielisen vertailuryhmän tuloksia. Siimes havaitsi eroja erilaisten äännepituuksien havaitsemisessa informanteilla. Vaikeimmiksi osoittautuivat esiintymät, joissa saksankielisen tulisi kuulla ero sellaisessa kohdassa, jossa heidän omassa äidinkielessään eroa ei ole. (Siimes 2007: 84, 87).

Korpelan tutkimuksessa aineisto kerättiin suomen kielen intensiivialkeiskurssilta, jonka osallistujia olivat vaihto-opiskelijoita. Saksankielisiä informanteja yhteensä 24 informantin aineistossa oli kuusi. Aineisto kerättiin informanteilta pitkin kolme viikkoa kestänyttä kurssia. Aineisto koostuu saneluista sekä kurssin lopuksi kerätyistä ääntämistuo- toksista. (Korpela 2016: 5). Tulokset osoittivat, että *ä* on saksankielisille (kuten myös muille äidinkieli-ryhmille) haastavin vokaali. Myös pitkä vokaali ja erityisesti sen tuottaminen oli saksankielisille haastavaa. Sanelukirjoituksessa pitkät vokaalit hallittiin paremmin kuin itse äännettäessä. (Korpela 2016: 84–85).

Tiermas (2008) selvitti tutkielmassaan alkeisoppijoiden kvantiteettiopposition omaksu-
mista kielenoppimisen alkuvaiheessa. Tutkimuksessa keskityttiin vain vokaaleihin ja ai-
neistona oli nauhoituksia informanttien lukupuhunnasta sekä vapaasta puheesta. Suomen
kielen vokaalien kvantiteetti osoittautui haastavaksi informanteille. Informanttien määrä
oli tutkimuksessa pieni, eikä näin ollen äidinkielen vaikutuksesta tuotokseen voida tehdä
merkittäviä päätelmiä. (Tiermas 2008: 58–62.)

Viimeksi mainitut tutkielmat ovat keskittyneet äännepituuksien suulliseen tuottamiseen
sekä havaitsemiseen. Yhteistä tutkimuksille on ollut runsaan variaation esiintyminen sak-
sankielisillä oppijoilla äänneiden kvantiteeteissa, mutta myös tulosten paraneminen kie-
lenoppimisen myötä. Äännepituuksien hallintaa kirjoitetussa kielessä saksankielisillä
suomenoppijoilla ei ole siis vielä tietääkseni erikseen tutkittu, mutta tutkielmat antavat
olettaa, että saksankielisillä on muiden S2-oppijoiden tapaan hankaluuksia äännepituuk-
sien hallinnassa.

Lähes kaikki saksankielisistä suomenoppijoista tehdyt tutkimukset keskittyvät alkeisop-
pijoihin. Tämä johtunee pitkälti siitä, että saksankielisiä alkeisoppijoita on helpompi löy-
tää kuin edistyneitä kielenkäyttäjiä. Punnitsin tutkielmaa aloittaessani *Edistyneiden suo-
menoppijoiden korpuksen (LAS2)* käyttämistä, mutta korpuksessa oli tarkasteluhetkellä
valitettavasti vain kahden saksankielisen informantin tekstejä, eivätkä ne sopineet aineis-
tokseni. Toivottavasti tulevaisuudessa myös edistyneiden saksankielisten suomenoppijoi-
den oppijankieltä tutkitaan laajemmin.

4. PRIMÄÄRIMATERIAALI JA TUTKIMUKSEN ETENEMINEN

Tässä luvussa esittelen tarkemmin tutkimuksen primäärimateriaalin, sen keruuta sekä tutkimuksen etenemistä. Suomenoppijoiden tekstejä on hyvin saatavilla useissa korpuksissa. Valitettavasti yksikään korpuksista ei tarjonnut tutkimuskysymykseeni sopivaa aineistoa. Halusin nimenomaan saksankielisten oppijoiden korjaamattomia kirjoitelmia, joissa informantti ei ole saanut käyttää esimerkiksi sanakirjaa apunaan. ICLFI-korpuksesta, Kansainvälisen oppijansuomen korpuksessa, saksankielisten oppijoiden tekstejä on runsaasti, mutta ne ovat harjoitustyönä apuvälineiden kanssa tuotettuja tekstejä, eikä niissä näin ollen oikeastaan lainkaan esiintynyt äännepituuksien variaatiota. YKI-korpuksessa taas ei valitettavasti saksankielisten informanttien alkeistason tekstejä ollut riittävästi. Lisäksi kuten jo mainittu jouduin poissulkemaan myös LAS2-korpuksen, sillä siitä ei löytynyt riittävästi saksankielisiä informantteja. Näin ollen päädyin keräämään oman aineiston tätä tutkimusta varten.

Keräsin tutkimusaineistoni Turun yliopiston kielikeskuksen (nykyisin kieli- ja viestintäopintojen keskus) suomen kielen alkeiskurssin (KIFF0001 Finnish for Foreigners: Beginners' Course I) kahdesta rinnakkaisryhmästä marraskuussa 2016. Suurin osa informanteista oli vaihto-opiskelijoita ja loput kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita. Vain muutama informantti oli opiskellut suomea ennen tätä kurssia. Suurimmalla osalla suomen kielen opintoja oli takanaan vain tämän kyseisen kurssin verran eli noin kolme kuukautta. Sisällytin aineistooni kuitenkin kaikkien informanttien tekstit opiskeluajasta huolimatta, sillä kaikki oppijat voidaan laskea pienistä eroista huolimatta alkeisoppijoiksi.

Kaikki informantit täyttivät taustatietolomakkeen, jossa kysyin heidän äidinkieltään/äidinkieliään, kotimaataan, opiskeluaalansa, sukupuoltaan, ikäänsä sekä kuinka kauan he ovat opiskelleet suomea. Kysely tehtiin anonymisti, ja kaikilta informanteilta kerättiin kirjallinen suostumus tutkimukseen osallistumiseen. Varsinainen tehtävä informanteilla oli kirjoittaa vapaamuotoinen suomenkielinen kirjoitelma. Englanninkielisessä ohjeistuksessa pyysin informantteja kirjoittamaan mahdollisimman paljon kaikkea, mitä he voivat itsestään, perheestään, harrastuksistaan ja muusta vastaavasta kertoa. Taustatietolomake sekä tehtävänanto ovat molemmat tutkimukseni liitteenä (liitteet 1 ja 2).

Kaiken kaikkiaan materiaalia on 45 informantilta, joista yhdeksän on saksankielisiä. Informantit ovat äidinkieltään ja opiskelualoiltaan hyvin heterogeeninen joukko. Iältään ja suomen kielen opiskeluajaltaan informantit taas ovat hyvin yhtenäinen ryhmä. Lähes kaikki informantit ovat opiskelleet suomea kolme kuukautta eli käynnissä olleen kurssin verran, ja he kuuluivat iältään 16–20 tai 21–25-vuotiaiden ryhmiin. Informanttien muut opiskellut kielet olivat myös lähinnä indoeurooppalaisia, ja saksankielisten oppijoiden kohdalla ainoastaan indoeurooppalaisia kieliä. Tästä voi päätellä suomen agglutinatiivisuuden sekä kvantiteettiopposition olevan oppijoille ainakin jossain määrin uusia piirteitä. Tästä määrästä tutkimukseen valikoitui saksaa äidinkielenään puhuvien joukko sekä vertailuryhmä, jossa on tasaisesti eri äidinkieliä. Vertailuryhmässä on kymmenen informantia, kaksi kustakin äidinkielestä. Informanttien äidinkielet ovat hollanti, tšekki, kiina, ranska ja japani.

Päädyin valitsemaan vertailuryhmään kymmenen informantia eri äidinkielistä, jotta saisin vertailuryhmästä kutakuinkin saksankielisten informanttien joukon kokoisen ryhmän, jossa edustettuna olisi useampia äidinkieliä mahdollisten äidinkielispesifien siirtovaikutuspiirteiden tasoittumiseksi. 45 informantista hyvin moni oli ranskankielinen, joten en halunnut käyttää kaikkea materiaalia, ettei ranska äidinkielenä yliedustuisi. Sanamäärältään saksankielisten oppijoiden aineisto on 686 sanaa ja vertailuryhmän aineisto 658. Myös sanamäärien saaminen mahdollisimman saman suuruiseksi tuki yhden informantin enemmän sisällyttämistä vertailuryhmään.

Olen merkinnyt informantit koodein, joissa ensimmäiset kirjaimet merkitsevät informantiryhmää (saksankieliset tai vertailuryhmä), ja niitä seuraa juokseva numero. Saksankieliset informantit ovat siis muotoa SAx ja vertailuryhmän VEx. Analyysissä virheellisesti merkityt kvantiteetit on jokainen koodattu. Koodit ovat muotoa SA1VC1 tai VE1VC1. Ensimmäinen numero viittaa siis informanttinumeroon, V tai C siihen, onko esiintymä vokaali- vai konsonanttikvantiteetin virhe, ja viimeinen numero on kunkin informantin vokaali- ja konsonanttivirheiden juokseva numero. Informanttien tekstit on myös anonymisoitu, sillä niissä esiintyy tehtävänannon vuoksi informanttien sekä heidän läheistensä nimiä. Näitä anonymisoituja nimiä ei ole myöskään laskettu mukaan kokonaissana-

määriin. Myös numeroin kirjoitetut numeraalit sekä vieraskieliset sanat on jätetty laskujen ulkopuolelle. Anonymiteetin säilyttämiseksi en ole myöskään sisällyttänyt informanttien kokonaisia kirjoitelmia tutkielman liitteisiin.

Suoritin aineiston analyysiin manuaalisesti. Syötin kaikki informanttien kirjoitelmat Excel-taulukkoon ja analysoin jokaisen sanan sen perusteella, esiintykö siinä äännepituuksissa variaatiota. Tämän jälkeen jaoin virheelliset esiintymät vokaalien ja konsonanttien mukaan ja lähdin etsimään esiintymille yhteisiä nimittäjiä. Tarkastelutapani on siis laadullinen, vaikkakin esitän äännekvantiteettien virheellisiä esiintymiä myös kvantitatiivisesti paremman kokonaiskuvan antamiseksi. Esiintymien kokonaismäärä on aineistossani kuitenkin pienehkö ja analyysitapa lähtökohtaisesti laadullinen sekä deskriptiivinen.

Vaikkakin tutkielmani analyysi keskittyy tarkemmin virheellisiin esiintymiin, ei metodina ole puhtaasti virheanalyysi. Virheanalyysin ongelma on muun muassa se, että se keskittyy vain tiettyyn osaan oppijankielestä jättäen muun kehityksen huomiotta (Ellis 2008, 62). Olen pyrkinyt välttämään tämän keskittymällä myös korrekteihin variantteihin, mutta selitän analyysissäni, miksi se tuotti haasteita.

5. ANALYYSI JA TUTKIMUSTULOKSET

Esitän tässä luvussa materiaalini analyysin sekä tutkimuksen tulokset. Tarkastelen äännekvantiteettien oikeellisia esiintymiä ja sellaisia esiintymiä, joissa vaihtelua esiintyy. Oikeellisilla tarkoitan tässä tutkielmassa suomen standardikirjakielen kielioppi- sekä oikeinkirjoitussääntöjä noudattavaa kieltä. Etsin yhteisiä piirteitä ensin ulkoisesti (vokaali vai konsonantti, pitkä vai lyhyt äänne) ja pyrin tämän jälkeen analysoimaan mahdollisia virheelliseen merkintään johtaneita syitä. Esitän kunkin informanttiryhmän tulokset jaettuna vokaaleihin ja konsonantteihin. Sekä vokaaleissa että konsonanteissa esiintyi virheellisesti pitkänä tai lyhyenä kirjoitettuja äänneitä. Esittelen nämä ryhmät luvuissa 5.1.3, 5.1.4, 5.2.3 ja 5.2.4. Saksankielisten informanttien tuloksissa analysoin myös saksan ja suomen äännekvantiteettien eroja kirjoitetussa kielessä ja sitä, vaikuttavatko saksan kielen piirteet mahdollisesti tuloksiin.

Yleisesti tarkasteltuna informanttien teksteissä toistuvat hyvin pitkälti samat fraasit, mikä sisältyi toiseen hypoteesiini. Kolmen kuukauden kielen opiskelun jälkeen taidot yleensä rajoittuvat suppeaan määrään sanoja ja fraaseja. Informanttien välillä on kuitenkin sanamäärissä sekä tekstien rakenteissa suuria eroja. Osa selvästi käytti vain muutamia valmiina opittuja fraaseja ja kirjoitti lyhyemmin, kun osa taas lähti selkeästi soveltamaan opittuja aineksia kertoakseen itsestään mahdollisimman paljon. Tämä ei tunnu kuitenkaan ratkaisevasti vaikuttavan äännepituuksien hallintaan. Keskustelin ryhmän opettajan kanssa ennen aineiston keräämistä, ja kyseessä oli ryhmän ensimmäinen pidempi kirjoitustehtävä. Siihen nähden olin positiivisesti yllätynyt kirjoitelmien laajuuksista.

Analyysin tekeminen ei ollut aivan niin yksinkertaista, kuin mitä aluksi oletin. Virheettömien esiintymien analyysi jää hyvin pitkälti sanaluokkatason tarkasteluun, mutta virheellisissä esiintymissä olen myös selvittänyt variaation mahdollisia aiheuttajia. Ei ollut myöskään aivan niin yksinkertaista, kuin aluksi luulin, päättää, mitkä esiintymät kuuluvat juuri äännekvantiteetin merkitsemisen haasteisiin.

Olen päättänyt esittää virheelliset esiintymät sanoittain suhteessa virheettömiin, vaikkakin mukana oli muutamia tapauksia, joissa yhdessä sanassa oli useampi kvantiteettivirhe. Oikeellisten ja virheellisten kvantiteettien kokonaismäärän laskeminen olisi kuitenkin osoittautunut hankalaksi, joten päädyin tähän ratkaisuun. Pelkkiä virheellisiä esiintymiä

tarkastellessa tulokset on esitetty kvantiteeteittain, ei sanoittain. Mukana oli myös joitakin sanoja, joita en laskenut mukaan tarkasteluun, sillä en yksinkertaisesti voinut varmasti sanoa, mitä kirjaimia informantti oli kirjoittanut. Jokaisen kirjaimen selkeä erottaminen on tämän tutkimuksen kannalta tärkeää.

Esiintymiin on laskettu mukaan lyhyttä äännettä vastaava pitkä äänne ja toisin päin. En sisällyttänyt analyysiin konsonanttiyhtymiä, joiden olisi kuulunut olla lyhyt tai pitkä konsonantti. Ulkopuolelle jätin myös tapaukset, jossa pitkä vokaali oli merkitty vokaalina ja konsonanttina. Suurin osa näistä tapauksista oli virheellisiä sijavalintoja (esimerkiksi elatiivi inessiivin tilalla) tai ongelmia verbintaivutuksessa (esimerkiksi kolmannen persoonan persoonapäätteen käyttäminen ensimmäisen persoonan persoonapäätteen sijaan), enkä nähnyt tarpeelliseksi käsitellä tämän kaltaista vaihtelua tässä tutkimuksessa. Mainittakoon kuitenkin, että tämän kaltaisia tapauksia oli saksankielisten informanttien aineistossa kaksi ja vertailuaineistossa tapauksia huomattavasti enemmän eli yhdeksän. Esitellen ensin ryhmäkohtaiset tulokset. Lopuksi vertailen vielä kahden informanttiryhmän tuloksia keskenään.

5.1. Saksankielisten informanttien tulokset

Seuraavassa taulukossa olen esittänyt saksankielisten informanttien kirjoitelmien sanamäärät sekä sanamäärät sanoista, joissa esiintyy äännepituuksien variaatiota ja joissa ei esiinny äännepituuksien variaatiota. Kokonaissanamäärän laskuista on jätetty pois anonymisoidut ihmisten erisnimet, lukukelvottomat sanat, vieraskieliset sanat, joilla oli korvattu tuntematon suomenkielinen sana sekä numeraalit, jotka oli merkitty numeroin.

Taulukko 3. Saksankielisten informanttien kirjoitelmien sanamäärät.

Informantti	Kirjoitelman sanamäärä	Sanat, joissa ei esiinny kvantiteettivariaatiota	Sanat, joissa esiintyy kvantiteettivariaatiota
sa1	41	34	7
sa2	121	113	8
sa3	103	102	1
sa4	27	27	0
sa5	51	51	0
sa6	97	91	6
sa7	55	50	5
sa8	120	116	4
sa9	71	71	0
yht.	686	655	31

Informanttien kirjoitelmien sanamäärissä on suuria eroja. Lyhin kirjoitelma on vain 27 sanaa pitkä, kun taas pisin on lähes 100 sanaa pidempi. Äännepituuksien variaatiota sisältäviä sanoja esiintyy informanteilla 0–8 sanassa. Kolmella informantilla ei siis esiinny lainkaan virheitä äännepituuksien kirjoittamisessa. Kirjoitelman pituudella ei tunnu myöskään olevan vaikutusta virheiden määrään, sekä lyhyemmissä että pidemmissä kirjoitelmissa esiintyy variaatiota. Informanttikohtainen vaihtelu on siis merkittävää.

5.1.1. Virheettömät esiintymät

Virheettömien esiintymien tarkasteleminen ja jaottelu oli vaikeampaa kuin virheellisten esiintymien, sillä niitä oli niin paljon. Kakkoshypoteesini mukaisesti suurin osa esiintymistä oli norminmukaisia. Virheettömiä esiintymiä esiintyi oletetuissa sanaluokissa, mutta myös runsaasti nomineissa ja verbeissä. Verbit sisälsivät suhteessa vähemmän väärin merkittyjä äännekvantiteetteja. Nomineissa ongelmia esiintyi huomattavasti enemmän.

Sanaluokat, joissa ei esiintynyt yhtään virheellisiä kvantiteetteja saksankielisessä informanttiryhmässä, olivat numeraalit ja konjunktiot. Informanteilla ei myöskään esiintynyt

variaatiota saman sanamuodon kirjoitusasussa, vaikka monella samat ilmaukset toistuvat useampaan otteeseen. Taipumattomien sanojen virheettömyyteen vaikutti varmasti myös se, että suurin osa taipumattomiin tai vaillinaisesti taipuviin sanoihin lasketuista sanoista olivat *ja*-sanan esiintymiä. Useilla oppijoilla samat virheelliset kirjoitusasut tietyssä sanassa säilyivät läpi tekstin. Virheellisyys ja oikeellisuus olivat siis lähtökohtaisesti hyvin systemaattisia. Informanteilla oli myös reilusti aikaa kirjoitelman laatimiseen, mikä varmasti osaltaan vaikutti tähän seikkaan.

Virheettömien esiintymien runsauteen vaikutti varmasti myös, että useat informantit toistivat samoja fraaseja useaan otteeseen tekstissä. He saattoivat esimerkiksi kertoa saman asian itsestään, äidistään, isästään ja sisaruksistaan käyttäen tähän käytännössä identtisiä muotoja. Myös esimerkiksi numeroita kirjoitettiin paljon numeroin kirjaimien sijaan. Tästä olisi voinut huomauttaa ennen aineiston keräämistä.

5.1.2. Virheelliset esiintymät

Lähes kaikki virheelliset kvantiteetit esiintyivät nomineissa. Toiseksi eniten virheellisiä merkintöjä oli verbeissä. Virheellisiä nomineja esiintyi yhteensä 25 ja verbejä 5. Tarkemmin olen pohtinut molempien aineistojen sanaluokkakohtaista vaihtelua kappaleessa 5.3. Virheellisesti merkittyjä vokaaleja esiintyi yhteensä 19 ja virheellisesti merkittyjä konsonantteja 14. Seuraavassa taulukossa on esitetty virheellisten vokaalien ja konsonanttien esiintymien määrä per informantti sekä virheellisten merkintöjen kokonaismääränä.

Taulukko 4. Virheellisten kvantiteettien määrä per informantti sekä yhteensä.

	SA1	SA2	SA3	SA4	SA5	SA6	SA7	SA8	SA9	yht.
V	4	5	0	0	0	4	2	4	0	19
C	4	3	1	0	0	3	3	0	0	14
yht.	8	8	1	0	0	7	5	4	0	33

Kuten taulukossa näkyy, on informanttien välillä eroja. Kolmella informanteista ei esiinny äännekvantiteettivirheitä lainkaan. Osa äännekvantiteettivirheistä saattoi toistua samalla informantilla, mikä tietenkin kasvatti virheiden kokonaismäärää. Esimerkiksi informantilla SA1 esiintyy muoto *ollen* (pro olen) kolme kertaa. Virheiden kokonaismäärä

kaikilla informanteilla on kuitenkin suhteellisen pieni. Vokaalien ja konsonanttien pituuk-sien merkitsemisessä ei näyttänyt olevan suurta määrällistä eroa. Ei siis voida ainakaan näiden tulosten valossa kovin vahvasti päätellä kummissa oppijoilla on enemmän vai-keuksia: konsonanteissa vai vokaaleissa.

Jätin tarkastelun ulkopuolelle tapaukset, joissa konsonanttiyhtymä oli korvannut kaksois-konsonantin. Nämä tapaukset olivat yhtä lukuun ottamatta tapauksia, joissa informantti oli käyttänyt elatiivia inessiivin sijaan.

Partitiivin sijapäätteen virheellinen käyttö tai nominatiivin käyttö partitiivin sijasta oli tyypillinen virhe-esiintymä. Nämä tapaukset kuitenkin sisällytin esiintymiin, ja kerron luvussa 5.1.3., miksi tein tämän valinnan. Virheet eivät siis välttämättä ole kytköksissä pelkkään kvantiteetin merkintään vaan suomen kielen morfologiaan yleisemmin. Pohdin näiden kahden suhdetta seuraavassa luvussa.

Kaiken kaikkiaan olen aineiston pohjalta lajitellut virheelliset esiintymät viiteen eri ryh-mään kvantiteettivirhetyypin mukaan. Nämä ryhmät ovat partitiivin virheellinen käyttö tai päätteen poisjätto erityisesti A-loppuisten nominien kanssa, uusien lainasanojen vir-heelliset äännepituuudet, äännepituuksien vaihtuminen sanan sisällä, verbin taivutuksesta johtuvat pituusvirheet sekä muut tapaukset. Kaikkia näitä esiintyi molemmista aineis-toissa, mutta vaihtelevia määriä sekä osaa vain tai dominoivasti konsonanttien tai vokaalien kohdalla. Tarkastelen virheellisiä esiintymiä sekä konsonanttien että vokaalien näkö-kulmasta sekä kiinnitän huomiota, esiintyykö virhe ensi- vai jälkitavussa.

5.1.3. Vokaalit

Vokaaleista kymmenessä tapauksessa pitkä vokaali oli kirjoitettu virheellisesti lyhyenä ja yhdeksässä tapauksessa taas lyhyt vokaali virheellistä pitkänä. Yhdessä tapauksessa vokaaliyhtymän tilalla esiintyy pitkä vokaali ja yhdessä tapauksessa lyhyen vokaalin ti-lalla vokaaliyhtymä. Seuraavassa taulukossa on esitetty kaikki tapaukset, joissa pitkä vo-kaali on merkitty lyhyenä.

Taulukko 5. Virheellisesti lyhyenä merkityt pitkät vokaalit SA-aineistossa.

<i>pizza</i> (SA1V2) pro pizzaa	<i>ranska</i> (SA1V3) pro ranskaa	<i>saksa</i> (SA1V4) pro saksaa	<i>ranska</i> (SA2V1) pro ranskaa	<i>saksa</i> (SA2V3) pro saksaa
<i>sauna</i> (SA2V4) pro saunaa	<i>kevällä</i> (SA2V5) (pro kevällä)	<i>psychologia</i> (SA6V1) pro psykologiaa	<i>saksa</i> (SA7V1) pro saksaa	<i>biologia</i> (SA8V1) pro biologiaa

On mielenkiintoista huomata, että kaikki paitsi yksi näistä tapauksista on A-loppuinen substantiivi. Kaikki tapauksista olivat lauseyhteydessä, jossa sanan olisi pitänyt olla partitiivissa. Partitiivin sijapäätteen puuttuminen oli yleisin aineistossa esiintyvä pitkän vokaalin lyhentymisen syy. Kaikki nämä tapaukset ovat luonnollisesti A-loppuisia nominatiiveja, sillä sanavartalon päättyessä muuhun vokaalin on yksikön partitiivimuotoisen sanan lopussa vokaaliyhtymä pitkän vokaalin sijaan tai vaihtoehtoisesti partitiivin *-ttA-* tai *-tA-*päätte. Olisi kiinnostavaa tutkia alkeisoppijoiden puheessa A-loppuisten nominien partitiivin päätteiden ääntämistä ja mitata, ääntävätkö informantit sananlopun pitkänä vai lyhyenä vokaalina sekä testata kuuntelukokeella hahmottavatko oppijat sanaloppuisen A:n pitkäksi laisinkaan.

Jos tarkastelee esiintymiä aineistossa kontekstissaan, ilmenee, että partitiivin päätte ei suinkaan ole jäänyt informanteilta kaikkialla pois. Informanteilta löytyy siis jonkinlaista tietoa partitiivin käytöstä. Aineistossa esiintyi useampia tapauksia, joissa virheellinen partitiivin päätteetön A-loppuinen substantiivi esiintyi osana listaa, jossa muut listan substantiivit oli taivutettu oikein tai ainakin partitiivissa.

Esimerkki 4. *Minä puhun saksa, ranska ja suomia.* (SA1V4 ja SA1V3)

Esimerkki 5: *... puhun saksa ja englantia ja vähän ranska ja suomea.* (SA2V2 ja SA2V3)

Esimerkki 6: *"Puhun saksa ja englantia hyvää."* (SA7V1)

Edellisistä esimerkkilauseista näkyy, että oppija on taivuttanut muut kuin A-loppuiset substantiivit partitiivissa. Oppija siis tietää *puhua-*verbin vaativat partitiivin, tai ainakin tiedostaa, että sanoja kuuluisi taivuttaa jotenkin. On kuitenkin mahdollista, että koska oppija mieltää yksikön partitiivin päätteiden olevan A, hän ei muista lisätä sitä sanaan, joka jo itsessään päättyy A:han. Toisaalta mahdollista on myös, että informantti on ennemminkin omaksunut muodon kautta opetellun fraasin, eikä kuule A-loppuisten nominien partitiivissa pitkää vokaalia sanan lopussa. Brownin (2004) mukaan suomenoppijoille ensitavun

pitkä äänne on jälkitavun pitkää äännettä helpompi havaita. Myös esiintymässä *kevällä* (pro keväällä, SA2) on kyse nimenomaan jälkitavun virheellisesti lyhyenä merkitystä vokaalista. Kaikki esiintymät ovat siis jälkitavuissa.

Partitiivi on suomen kielen sijamuodoista useille suomenoppijoille haastavimmasta päästä. Partitiivin päätteen puuttuminen voi siis johtua, siitä ettei oppija osaa vielä käyttää partitiivia sitä vaativissa kohdissa. Partitiivi on suomessa yleinen ja monifunktionen sijamuoto, ja sen käytöstä on vaikea muodostaa selkeitä ja aukottomia sääntöjä, mikä tekee partitiivista erityisen haastavan S2-oppijoille (Spoelman 2013: 14). Tällaisia tapauksia oli muutamia muitakin koko aineistossa. Informantti siis ehkä tiedostaa, että sekä pitkiä ja lyhyitä äänneitä kuuluisi kirjoittaa, muttei osaa sijoittaa niitä oikeisiin kohtiin.

Seuraavassa taulukossa on esitetty jälkitavun virheellisesti pitkänä kirjoitetut vokaalit. Niitä esiintyi SA-aineistossa yhteensä yhdeksän eli tarkalleen yhtä monta kuin virheellisesti lyhyenä merkityjä vokaaleja.

Taulukko 6. Virheellisesti pitkänä merkityt lyhyet vokaalit SA-aineistossa.

<i>jognurtii</i> (SA1V1) pro jogurttia	<i>huhtikuutaa</i> (SA2V1) pro huhtikuuta	<i>saksasaa</i> (SA6V2) pro Saksassa
<i>Syntymäpäivää</i> (SA6V3) pro syntymäpäivä	<i>syntymäpäivää</i> (SA6V4) pro syntymäpäivä	<i>minualla</i> (SA7V2) pro minulla
<i>harrastaa</i> (SA8V2) pro harrasta	<i>syntymäpäivää</i> (SA8V3) pro syntymäpäivä	<i>tukkaa</i> (SA8V4) pro tukka

Myös virheellisesti pitkänä merkityt lyhyet äänneet esiintyvät kaikki sanan jälkitavussa. Mukana on ns. partitiivitapauksia sekä tapauksia, joiden voidaan tulkita liittyvän partitiiviin. Tämän lisäksi yhdessä tapauksessa pitkä vokaali ja pitkä konsonantti ovat ikään kuin vaihtaneet paikkaa. Tämän kaltaisia tapauksia ei esiintynyt saksankielisten informanttien

aineistossa muita, mutta vertailuryhmän aineistossa ne olivat yleisempiä. Edellä mainittujen lisäksi esiintyi yksi tapaus, jossa verbin jälkitavu oli merkitty virheellisesti pitkänä verbintaivutuksen ongelmana.

Syntymäpäivää oli mielestäni mielenkiintoinen esiintymä. Se esiintyi SA-aineistossa kahdella informantilla. Sen lisäksi samanlainen tapaus esiintyi vertailuryhmän aineistossa kerran. Voi olla, että oppijat ovat niin tottuneita näkemään sanan *päivä* partitiivimuotoisena toivotuksissa ja että se on vaikuttanut äännepitouden kirjoittamiseen. Kolmella informantilla näiden lisäksi esiintyy sana *syntymäpäivä* ilman virheellistä jälkitavun pitkää vokaalia. Nämä kaksi informanttia, joilla esiintyi muoto *syntymäpäivää* ovat käyttäneet sitä vain virheellisesti. Oppijat eivät välttämättä miellä tai vielä edes tiedä, että ilmauksessa *hyvää syntymäpäivää* käytetään partitiivia. Toisaalta saksan kielessäkään toivotukset eivät ole nominatiivi- vaan akkusatiivimuotoisia. Se ei tietenkään tarkoita, että kielenkäyttäjä aktiivisesti ajattelisi käyttävänsä tervehdyksissä jotain tiettyä sijamuotoa.

Esimerkki 7. *Minun syntymäpäivää on 11.01.* (SA6V3)

Esimerkki 8. *Syntymäpäivää äitin on huomenta.* (SA6V4)

Esimerkki 9. *Eilen oli hänen syntymäpäivää.* (SA8V3)

Partitiivi vaikutti siis äännepituuksiin sekä sen yli- että alikäyttönä. Edelliset esimerkit voidaan tulkita partitiivin ylikäytöksi, vaikkakin tapausta voi tietenkin tarkastella myös puhtaana äännepituvirheenä. Pidän kuitenkin todennäköisenä, että *päivä*-sana on opittu partitiivimuotoisena toivotuksista ja näin ollen se on siirtynyt virheellisenä myös esimerkkilauseiden subjektiksi. Usein siis partitiivi siis joko korvattiin nominatiivilla tai nominatiivi partitiivilla. Myös muun tyyppisiä partitiivivirheitä oli muutama. Tällaisia olivat esimerkiksi *huhtikuuta* (pro huhtikuuta, SA2V1), ja *televisiota* (pro televisiota, SA2C3). Pohdin luvussa 5.3. enemmän suomen kielen partitiivia ja sen suhdetta tämän tutkimuksen tuloksiin.

Verbin taivutukseen liittyviä kvantiteetin merkitsemisvirheitä oli tässä aineiston osassa vain yksi. Esiintymässä oli verbin viimeisessä tavussa virheellisesti merkitty pitkä vokaali lyhyen sijaan. Aineistossa oli myös kaksi esiintymää, jossa äännepitouudet vaikuttavat vaihtaneen ikään kuin paikkaa. Esiintymissä *jognurtii* (pro jogurttia, SA1V1) *Saksasaa*

(pro Saksassa, SA6V2) on siis kaksi kvantiteetin merkitsemisvirhettä. Molemmissa viimeisellä tavurajalla sijaitseva geminaatta on merkitty yksittäiskonsonantilla ja viimeinen vokaali, ja *jognurtii*-tapauksessa vokaaliyhtymä, pitkänä vokaalina. Samankaltaisia esiintymiä oli vertailuaineistossa jonkin verran enemmän.

Minualla (pro minulla, SA7V2) oli siitä mielenkiintoinen esiintymä, että lyhyitä vokaaleja ei muualla aineistossa oltu merkitty virheellisesti diftongilla tai vokaaliyhtymällä. Tämäkin esiintymä saattaisi olla partitiiviin kytköksissä, mutta se tulkinta tietenkin jää arvailun puolelle.

5.1.4. Konsonantit

SA-aineistossa esiintyi 14 virheellisesti merkittyä konsonanttipituutta. Esiintymiä oli siis muutama vähemmän kuin virheellisiä vokaalien kvantiteetteja. Tapauksia, joissa geminaatta on merkitty lyhyenä konsonanttina, oli seitsemän ja tapauksia, joissa lyhyt vokaali on merkitty geminaattana, oli yhteensä myös seitsemän. Seuraavassa taulukossa on esitetty toinen virheellisesti lyhyenä kirjoitettujen äänteiden ryhmä eli geminaatan yksinker-
taistuminen.

Taulukko 7. Virheellisesti lyhyenä konsonanttina merkityt geminaatat SA-aineistossa.

<i>jognurtii</i> (SA1C1) pro jogurttia	<i>kursilla</i> (SA2C2) pro kurssilla	<i>kursilla</i> (SA3C1) pro kurssilla	<i>yliopyskylä</i> (SA6C2) pro ylioppilaskylä
<i>saksasaa</i> (SA6C3) pro Saksassa	<i>kursilla</i> (SA7C1) pro kurssilla	<i>Moika</i> (SA7C2) pro moikka	

Kaikki tapaukset, paitsi *moika* (pro moikka, SA7C2) ovat nomineja. Kolmessa viidestä tapauksesta esiintyy sanassa *kurssi*. Nämä kaikki kolme esiintymää ovat eri informanteilta. Tulkitsen tämän sanan väärinkirjoituksen siirtovaikutuspiirteeksi, sillä saksan kielessä *Kurs* tarkoittaa samaa kuin suomen kielen *kurssi*. Samankaltainen tapaus on *jognurtii* (pro jogurttia, SA1C1). Saksankielessä sanassa *Joghurt* esiintyy vain yksi *t* suomen kielen geminaatan sijaan. Kurssi-sanana virheellisesti lyhyenä merkittyä *s*:ää esiintyi myös vertailuaineistossa. Vertailuaineistossa esiintyi myös useampia uusia lainasanoja, joissa

oli ongelmia äännepituuksien merkitseminen kanssa. Usein nämä lainasanat olivat juuri-kin i-loppuisia nomineja, joiden viimeisellä tavurajalla on geminaatta, mutta muutama muunkinlainen tapaus löytyi aineistosta.

Esiintymä *Moika* sen sijaan poikkeaa kaikista muista esiintymistä. Tyypilliset virheelliset esiintymät sekä lyhyiden että pitkien äänneiden kohdalla esiintyvät muissa sanaluokissa. *Moikka* tervehdyksenä sen sijaan on ulkoa opeteltu fraasi, ja se ei esimerkiksi taivu. Tä-
mänkaltaisia esiintymiä ei ole SA-aineistossa muita, vaan tyypillisesti informanteilla ei esiintynyt variaatiota tämänkaltaisissa ilmauksissa. Vertailuaineistossa tosin partikkeleis-
sakin esiintyi joitakin pituuksien virheellisiä merkintöjä, ja vertailuaineistossa on myös yksi täsmälleen samanlainen esiintymä. *Moikka* on kuitenkin lähtökohtaisesti puhekielen tervehdys, joten voi myös olla, että informantti on lähinnä kuullut sitä käytettävän eikä ole erottanut geminaatta-*k*:ta.

Seuraavassa taulukossa on esitetty tapaukset, joissa informantti on käyttänyt geminaattaa yksittäiskonsonantin sijaan. Esiintymiä oli täsmälleen yhtä monta kuin virheellisesti lyhyenä merkityjä pitkiä konsonantteja.

Taulukko 8. Virheellisesti geminaattana merkityt lyhyet konsonantit SA-aineistossa.

<i>ollen</i> (SA1C2) pro olen	<i>ollen</i> (SA1C3) pro olen	<i>ollen</i> (SA1C4) pro olen	<i>illoinen</i> (SA2C1) pro iloinen
<i>televisiotta</i> (SA2C3) pro televisiota	<i>sukklaa</i> (SA6C1) pro suklaa	<i>soittan</i> (SA7C3) pro soitan	

Neljä tapauksista on verbejä ja kolme nomineja. Vain yhdessä tapauksessa virheellinen merkintä esiintyy aivan sana lopussa, kun taas muissa virheellinen geminaatta esiintyy ensi- ja jälkitavun rajalla. Taulukon verbeistä kaikissa voidaan tulkita, että informantti on mahdollisesti valinnut verbivartalon väärin. Kaikki *olla*-verbin virheellisesti yksikön ensimmäisessä muodossa esiintyvät *ollen*-tapaukset ovat kuitenkin yhdeltä ja samalta informantilta. *Soittan*-tapauksessa taas informantilta on mahdollisesti unohtunut verbin aste-
vaihtelu. Muuten *olla*-verbiä esiintyi jokaisessa kirjoitelmassa, ja muissa se oli oikein

merkitty äännepituuksien kannalta katsottuna. On mahdotonta sanoa, onko kyseessä väärin mielletty pituus vai väärin valittu verbivartalo vai kenties molemmat. Vertailuaineistossa esiintyi myös muutamia tämänkaltaisia tapauksia.

Televisiota-esiintymän (pro televisiota, SA2C3) voidaan katsoa olevan myös partitiivin muodostamiseen yhteydessä. Joko informantti on valinnut partitiivin päätteen väärin tai sitten hän on merkinnyt äännepitouden väärin. Tapauksissa on mahdoton tietää väärän merkinnän pohjimmaista syytä, mutta kaiken kaikkiaan partitiivi tuntuu olevan kytköksissä suureen osaan esiintymistä.

Sukklaa (pro suklaa, SA6C1) on esiintymistä sinänsä ainutlaatuinen, että kaikki muut virheellisesti merkityt äännepitouudet SA-aineistossa olivat suomen kielen ortografian mukaisia. Vertailuaineistossa ortografian vastaisia tapauksia oli muutama enemmän, mutta yhteensä tällaisia tapauksia oli kuitenkin molemmissa aineistoissa hyvin vähän.

Olin kiinnostunut myös saksan ortografian pitkien ja lyhyiden äänteiden merkitsemistapojen mahdollisista vaikutuksista, joten tarkastelin virheellisiä esiintymiä myös verraten niitä saksan ortografian sääntöihin. Niin kuin esitin luvussa 3.2, ei saksan kielessä painollisessa avotavussa voi olla lyhyttä vokaalia. Tapauksia, joissa painollinen lyhyttä vokaalia ensitavussa seuraa virheellisesti pitkä konsonantti, joka ikään kuin ”sulkee” tavun, oli aineistossa muutama. Nämä tapaukset olivat *ollen* (pro olen, SA1C2-4) ja *illoinen* (pro iloinen, SA2C1). Toisaalta aineistossa esiintyi myös tapauksia, joissa lyhyttä vokaalia seurasi virheellisesti lyhyt konsonantti, joka taas ”avasi” tavun. Nämä tapaukset olivat *yliopyskylä* (pro ylioppilaskylä, SA6C2) ja *saksasaa* (pro Saksassa, SA6C3). Aineisto ei siis anna aihetta olettaa, että saksankielisten suomen oppijoiden äännepituuksien merkitsemiseen juurikaan vaikuttaisi saksan ortografian tavurakenne. Kuten jo aiemmin mainittu, muita siirtovaikutuspiirteitä kyllä esiintyi vierasperäisten sanojen *kurssi* ja *jukurtti* kanssa.

5.2. Vertailuryhmän tulokset

Vertailuryhmän tulokset erosivat SA-aineiston tuloksista sekä määrällisesti että laadullisesti. Esiintymät olivat hajanaisempia sekä niitä oli enemmän. Tämä selittyy varmasti

osakseen sillä, että kyse oli moniensikielisestä informanttijoukosta. Seuraavassa taulukossa näkyvät vertailuryhmän kunkin informantin kirjoitelmien sanamäärät ja virheellisiä kvantiteetteja sisältävien sekä sisältämättömien sanojen määrät.

Taulukko 9. Vertailuryhmän kirjoitelmien sanamäärät.

Informantti	Kirjoitelman sanamäärä	sanat ilman kvantiteettivariaatiota	sanat, joissa kvantiteettivariaatiota
VE1	77	76	1
VE2	34	30	4
VE3	45	42	3
VE4	118	108	10
VE5	81	76	5
VE6	108	97	11
VE7	50	45	5
VE8	54	54	0
VE9	30	29	1
VE10	61	61	0
yht.	658	617	40

Kuten saksankielistenkin oppijoiden aineistossa on vertailuryhmänkin kirjoitelmissa suuria eroja sanamäärissä. Lyhin kirjoitelma on vain 30 sanaa pitkä, kun taas pisimmässä on 118 sanaa. Vertailuryhmän kirjoitelmissa on enemmän sanoja, joissa esiintyy virheellisesti kirjoitettuja äännepituuksia, vaikkakin kokonaissanamäärä jää hieman alle SA-aineiston. SA-aineistossa virheellisiä esiintymiä oli 33 kun taas vertailuryhmän aineistossa 40. Kuten saksankielisten oppijoiden aineistossa ei vertailuryhmäkään kirjoitelmissa näytä kirjoitelman pituus korreloivan virhemäärän kanssa.

5.2.1. Virheettömät esiintymät

Vertailuryhmän virheettömiä esiintymiä sisältäviä sanaluokkia ei ollut. Yleisesti vertailuryhmän teksteissä esiintyi enemmän virheitä, vaikka kokonaissanamäärä oli SA-aineistossa sanamäärää pienempi. Myös vertailuryhmän aineistossa yksiselitteisesti suurin osa virheellisesti merkityistä kvantiteeteista esiintyi nomineissa. Toiseksi suurin ryhmä oli

kuitenkin muut eli adverbis, partikkelit ja konjunktiot (tarkemmin kappaleessa 5.3.). Verbeissä virheitä esiintyi SA-aineistoa vähemmän.

Vertailuryhmän aineiston virheettömät esiintymät olivat hyvin pitkälti SA-aineiston esiintymien kaltaisia. Toistoa oli paljon ja samat ilmaukset toistuivat sekä yksittäisen kirjoittajan teksteissä että yleisemmin informantilta toiselle. Ei voida myöskään sanoa tekstin pituuden vaikuttaneen virheiden määrän. Mahdollistahan olisi esimerkiksi ollut, että lyhyemmän tekstin kirjoittaja olisi pelannut varman päälle ja kirjoittanut vain varmasti hallitsemiaan rakenteita ja sanoja tai toisaalta, että pidemmän tekstin kirjoittamiseen pystynyt informantti olisi myös äännepituuksien merkinnässä edellä lyhyempien tekstien kirjoittajia.

5.2.2. Virheelliset esiintymät

Kaikkia samantyyppisiä virheitä, joita esiintyi SA-aineistossa, esiintyi myös vertailuryhmän teksteissä, mutta virheiden frekvenssit olivat erilaisia, eivätkä virheet olleet yhtä selkeästi tyypiteltävissä. Seuraavassa taulukossa on esitetty informantikohtainen kvantiteettivirheiden määrä konsonanteittain sekä vokaaleittain.

Taulukko 10. Virheellisten vokaalien ja konsonanttien esiintymien määrä per informantti ja yhteensä.

	VE1	VE2	VE3	VE4	VE5	VE6	VE7	VE8	VE9	VE10	yht.
V	1	3	1	2	5	5	3	0	1	0	21
C	1	3	3	8	1	7	3	0	0	0	26
yht.	2	6	4	10	6	12	6	0	1	0	47

Kuten jo mainittu kaiken kaikkiaan virheitä esiintyi saksankielisten informanttien aineistoa enemmän. Vertailuryhmällä virheellisesti merkittyjä konsonantteja esiintyi jonkin verran virheellisesti merkittyjä vokaaleja enemmän. Kaiken kaikkiaan yhtenäisen kuvauksen tai jonkinlaisten tendenssien kuvaaminen vertailuaineistossa oli huomattavasti SA-aineistoa hankalampaa, sillä esiintymiä oli enemmän ja niissä oli paljon variaatiota. A-loppuiset nominit olivat myös tässä aineistossa suuri merkintävirheiden esiintymispaikka, mutta aineistossa esiintyi myös paljon muunlaista variaatiota.

Esitän seuraavassa kahdessa luvussa SA-aineiston tapaan vertailuryhmän aineiston virheellisesti merkityt äännepituudet vokaaleittain ja konsonanteittain ja analysoin tarkemmin virhetyyppejä. Luvussa 5.3 vertailen kahden aineiston tuloksia toisiinsa.

5.2.3. Vokaalit

Yhteensä virheellisesti merkittyjä vokaaleja oli vertailuryhmän aineistossa 21 kappaletta. Se on muutama virheellinen esiintymä enemmän kuin SA-aineistossa. Virheellisesti lyhyenä merkittyjä pitkiä vokaaleja oli yhteensä kymmenen. Seuraavassa taulukossa on esitetty kaikki virheellisesti lyhyenä merkityt pitkät vokaalit.

Taulukko 11. Virheellisesti lyhyenä merkityt pitkät vokaalit vertailuaineistossa.

<i>musikia</i> (VE1V1) pro musiikkia	<i>politiinen</i> (VE2V1) pro poliittinen	<i>vaikea</i> (VE5V1) pro vaikeaa	<i>kana</i> (VE5V2) pro kanaa	<i>naudanliha</i> (VE5V3) pro naudanlihaa
<i>kitara</i> (VE5V4) pro kitaraa	<i>ranska</i> (VE7V1) pro ranskaa	<i>bananista</i> (VE7V2) pro banaanista	<i>tanänn</i> (VE7V3) pro tänään	<i>omena</i> (VE9V1) pro omenaa

Kaikki lyhyenä virheellisesti merkityt vokaalit esiintyvät myös vertailuryhmän aineistossa jälkitavussa, joskaan eivät yhtä suurelta osin sanaloppuisina niin kuin SA-aineistossa. Esiintymiin ei myöskään sisällynyt yhtäkään verbiä. Vertailuryhmän tuloksissa on saksankielisten informanttien aineistoa enemmän hajontaa. Kuusi tapauksista on myös saksankielisten informanttien aineistosta löytyneitä ”partitiivitapauksia” eli A-loppuisia nomineja, joiden partitiivin päätte on jäänyt puuttumaan. Tämä käsittää siis melkein puolet tapauksista, kun saksankielisillä informanteilla kaikki paitsi yksi tapaus, olivat tämän kaltaisia. Tässä aineistossa ei esiintynyt sellaisia tapauksia, joissa samassa listassa saattoi olla oikein taivutettuja partitiivimuotoja sekä virheellisesti merkitty A-loppuinen nomini. On siis epäselvempää, onko kyse ensisijaisesti kvantiteetti- vai sijataivutusvirheestä.

Toisen mielenkiintoisen ja selkeän ryhmän muodostavat toisen tavun virheellisesti lyhyenä kirjoitetut vokaalit. Kaikki näistä tapauksia *tanänn*-esiintymää (pro tänään, VE7V3)

lukuun ottamatta ovat uusia lainasanoja ja esiintyvät lähempänä englanninkielen kirjoitusasua. Niin kuin tutkimuksissa on todettu (mm. Brown 2004), on painottoman pitkän vokaalin havaitseminen suomenoppijoille haastavaa. Tämä sekoitettuna englannin tai jonkin toisen indoeurooppalaisen valtakielen ortografiseen vaikutukseen näyttäisi vaikuttavan pitkän vokaalin merkitsemiseen lyhyenä tässä sana-asemassa. Tällaisia esiintymiä olivat *musikia* (pro musiikkia, VE1V1), *politiinen* (pro poliittinen, VE2V1) ja *bananista* (pro banaanista, VE7V2).

Seuraavassa taulukossa on esitetty kaikki virheellisesti pitkänä merkityt lyhyet vokaalit. Näitä tapauksia oli aineistossa yhteensä 11 eli muutama enemmän kuin lyhyenä virheellisesti merkittyjä pitkiä vokaaleja.

Taulukko 12. Virheellisesti pitkänä merkityt lyhyet vokaalit vertailuaineistossa.

<i>politiinen</i> (VE2V2) pro poliittinen	<i>syntymäpäivää</i> (VE2V3) pro syntymäpäivä	<i>biokeemian</i> (VE3V1) pro biokeemian	<i>kiiiva</i> (VE4V1) pro kiva	<i>kieltaa</i> (VE4V2) pro kieltä	<i>muut</i> (VE5V5) pro mutta
<i>huonettaa</i> (VE6V1) pro huonetta	<i>hyvää</i> (VE6V2) pro hyvä	<i>ystävää</i> (VE6V3) pro ystävä	<i>ystävää</i> (VE6V4) pro ystävä	<i>posttikuu</i> (VE6V5) pro postikortti	

Lähes kaikki esiintymät tässäkin ryhmässä ovat nomineja, eikä virheellisesti merkittyjä verbejä ole yhtäkään. Myös virheellisesti pitkänä merkityissä vokaaleissa esiintyy monta tapaus, jotka voidaan tulkita joko partitiivin ylikäytöksi tai partitiivimuodon vaikutukseksi. Ainakin horjuntaa on A-loppuisilla nomineilla suuntaan ja toiseen, myös vertailuaineistossa SA-aineiston tapaan. Myös SA-aineistossa esiintynyt sanan *syntymäpäivä* virheellisesti merkitty loppuvokaali esiintyy kerran vertailuaineistossa. Tapaus on samantyyppinen kuin SA-aineistossa

Esimerkki 10. ...*minä syntymäpäivää* oli yhdesantoista lokakuusa. (VE2V2)

Sanoja, joissa esiintyi enemmän kuin yksi virheellisesti merkitty äännekvantiteetti, oli tässä ryhmässä kolme. Näistä *politiinen* (pro poliittinen, VE2V2) sisälsi jopa kolme virheellisesti merkittyä äännekvantiteettia. Se ja *biokeemian* (pro biokemian, VE3V1) edustivat uusia lainasanoja, joissa esiintyi jonkin verran virheellisiä merkintöjä. Nämä esiintymät eivät kuitenkaan muistuta kirjoitusasultaan suoraan ainakaan englannin kieltä, ja yleisempää koko aineistossa oli lainasanoissa korvata pitkänä merkittävä äänne lyhyellä kuin toisin päin.

Kiiva (pro kiva, VE4V1)) ja *muut* (pro mutta, VE5V5) sisälsivät ainoat virheellisesti pitkänä merkityt vokaalit, jotka esiintyvät ensitavussa. Kaikki muut esiintymät olivat jälkitavussa, mutta eivät lähes pelkästään sanan lopussa kuten SA-aineistossa. Esiintymät *posttikuuti* (pro postikortti, VE6V5) ja *muut* (pro mutta, VE5V5) ovat kauimpana oikeellisesta muodostaan. Molemmissa on kaksi kvantiteettivirhettä, jos muut-esiintymän toisen tavun puuttumisen kokonaan laskee pitkän konsonantin lyhenemiseksi.

5.2.4. Konsonantit

Vertailuryhmän aineistossa virheellisesti merkittyjä konsonantteja esiintyi vokaaleja enemmän. Virheellisesti lyhyenä merkittyjä pitkiä konsonantteja oli aineistossa 15 kappaletta ja virheellisesti pitkänä merkittyjä lyhyitä konsonantteja 11 kappaletta. Seuraavassa taulukossa on esitetty kaikki virheellisesti lyhyenä konsonanttina merkityt geminaatat.

Taulukko 12. Virheellisesti lyhyenä konsonanttina merkityt geminaatat vertailuaineistossa.

<i>musikia</i> (VE1C1) pro musiikkia	<i>politiinen</i> (VE2C1) pro poliittinen	<i>kaksikymmentäneljä</i> (VE2C2) pro kaksikymmentäneljä	<i>lokakuusa</i> (VE2C3) pro lokakuussa	<i>minnula</i> (VE3C2) pro minulla
<i>kursille</i> (VE3C3) pro kurssilla	<i>musiikija</i> (VE4C1) pro musiikkia	<i>instrumenti</i> (VE4C2) pro instrumentteja	<i>kansa</i> (VE4C5) pro kanssa	<i>kursilla</i> (VE4C6) pro kurssilla
<i>opiskela</i> (VE4C7) pro opiskella	<i>uudea</i> (VE4C8) pro uutta	<i>muut</i> (VE5C1) pro mutta	<i>moika</i> (VE6C1) pro moikka	<i>hoika</i> (VE6C2) pro hoikka

Ryhmänä virheellisesti yksittäiskonsonanttina merkityt geminaatat vertailuryhmän aineistossa oli kaikista ryhmistä suurin ja myös hyvin hajanainen. Yksi esiintymistä selkeästi erotettavissa oleva ryhmä on nuoret lainasanat, joiden lopussa suomessa on geminaatta sekä sananloppuinen *i*. Näitä sanoja ovat esiintymät *musikia* (pro musiikkia, VE1C1), *kursille* (pro kussille, VE3C3), *musiikija* (pro musiikkia, VE4C1), *instrumenti* (pro instrumentti, VE4C2) ja *kursilla* (pro kurssilla, VE4C2). *Kurssi*-sana oli ongelmallinen myös SA-aineistossa. Nämä esiintymät voidaan tulkita mielestäni vieraan kielen äänneasun sekä ortografian vaikutukseksi.

Useissa esiintymissä virheellisiä kvantiteettimerkintöjä sisältävässä sanassa äännepituuDET olivat ikään kuin vaihtaneet keskenään paikkaa. Esimerkiksi esiintymissä *politiinen* ja *minnula* on enemmän kuin yksi kvantiteettivirhe samassa sanassa. On kuitenkin vaikeaa ja oikeastaan lähes mahdotonta sanoa näin pienen aineiston perusteella, ovatko samassa sanassa esiintyvät kvantiteettivirheet kytköksissä toisiinsa. On kuitenkin hyvin mahdollista, että kielenoppija tiedostaa, että sanassa on erilaisia kvantiteetteja, eli hän ikään kuin muistaa sanahahmossa variaatiota pituuksien välillä, mutta merkitsee ne kuitenkin virheellisesti tai sekoittaa ne keskenään.

Tässä ryhmässä vain yksi esiintymä oli partitiiviin tai tarkemmin sanottuna partitiivivartaloon liittyvä. *Udea* esiintymä oli myös siitä mielenkiintoinen, että myös konsonantti itsessään oli väärä. Luultavasti informantti on tässä tapauksessa valinnut sanavartalon väärin. Verbejä tässä ryhmässä oli vain yksi: *opiskela* (pro opiskella). Mielenkiintoista SA-ryhmään verrattuna on, että SA-ryhmässä verbeissä esiintyvät virheelliset kvantiteetimerkinnot liittyivät tyypillisesti verbivartaloon ja taivutettuihin verbimuotoihin

Seuraavassa taulukossa on esitetty kaikki sellaiset tapaukset, joissa yksittäiskonsonantti on virheellisesti korvattu geminaatalla.

Taulukko 13. Virheellisesti geminaattana merkityt lyhyet konsonantit vertailuaineistossa.

<i>minnula</i> (VE3C1) pro minulla	<i>tossi</i> (VE4C3) pro tosi	<i>tossi</i> (VE4C4) pro tosi	<i>Pekking</i> (VE6C3) pro Peking	<i>Pekking</i> (VE6C4) pro Peking	<i>kaupunkki</i> (VE6C5) pro kaupunki
<i>rakkasta</i> (VE6C6) pro rakastan	<i>posttikuuti</i> (VE6C7) pro posti- kortin	<i>englanntia</i> (VE7C1) pro englan- tia	<i>Tanänn</i> (VE7C2) pro tänään	<i>soittan</i> (VE7C3) pro soitan	

Näissä esiintymissä on ehkä selkeimmin näkyvässä informanttikohtainen vaihtelu. Informantilla VE6 on selkeästi eniten ongelmia *k:n* kanssa, kun taas informantti V7 on ainoa, jolla esiintyi merkintöjä, jotka ovat suomen ortografian vastaisia (*englanntia* ja *tanänn*). Molemmissa esiintymissä on merkitty *n* väärin. Voi siis hyvinkin olla, että informantti esimerkiksi kuulee *n*-äänteen pitkänä tavun lopussa. *Tanänn* esiintymässä myös *n:ä* edeltävä *ä* on merkitty virheellisesti lyhyenä. Koko tästä ryhmästä noin puolet esiintymistä oli yhdeltä informantilta.

Klusiilien merkitsemiseen saattaa oppijoilla hyvin todennäköisesti vaikuttaa astevaihtelu, jota oppijat eivät varmasti vielä näin lyhyen opiskelun aikana ole ehtineet oppia kovin hyvin, mutta jota varmasti on jo opetuksessa käsitelty. Virheellisesti merkittyjä esiintymiä olikin paljon juuri klusiileissa *k* ja *t*. Mielenkiintoista oli, ettei äännepitäyden merkintävirheitä esiintynyt klusiilissa *p* kuin vain yhdessä tapauksessa SA-aineistossa ja vertailu-

aineistossa ei kertaakaan. Virheellisesti geminaattana merkittyä yksittäis-*k*:ta esiintyi erityisesti informantilla V6. Samalla informantilla esiintyi myös virheellisesti lyhyenä merkittyä pitkää *k*:ta.

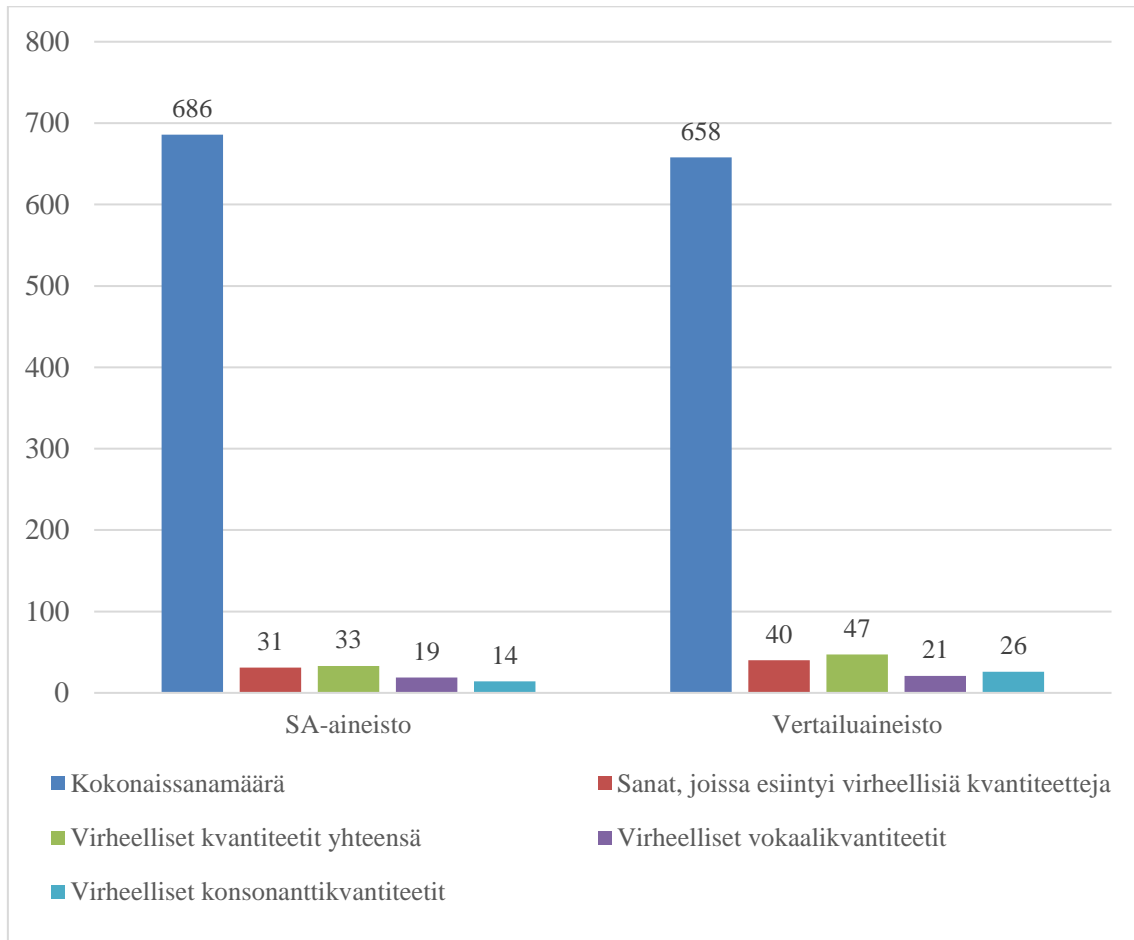
Kaksi tapauksista liittyi verbivartalon virheelliseen merkintään. Nämä olivat *rakkasta* (pro rakastan, VE6C6) ja *soittan* (VE7C3). Kaikki vertailuaineiston verbeissä virheellisesti merkityt äännekvantiteetit olivat konsonantteja. SA-aineistossa oli myös yksi väärin merkitty vokaali verbeissä. Myös SA-aineistossa yleisin tyyppi oli tavurajalla tapahtunut lyhyen konsonantin piteneminen.

Tapaukset *tossi* (pro tosi, VE3C3 ja VE4C4) ja *Peking* (pro Peking, VE6C3 ja VE6C4) kuuluvat ns. muiden esiintymien ryhmään, sillä niiden kaltaisia muita esiintymiä ei juurikaan ollut. Esiintymät toistuivat kumpikin yhdellä informantilla kahteen kertaan. Kyseessä oli siis säännönmukainen virhe eli voitaisiin olettaa oppijan kuulevan sanoissa geminaatan yksittäiskonsonantin sijaan. *Peking* on siitä mielenkiintoinen esiintymä, että se on vieraskielisen paikannimen suomenkielinen kirjoitusmuoto. *Minnula*-esiintymän taas voidaan katsoa kuuluvan niiden esiintymien joukkoon, joissa äännepituuudet ovat vaihtaneet sanan sisällä keskenään paikkaa.

5.3. Johtopäätökset ja yhteenveto

Tässä luvussa vertailen SA-aineiston ja vertailuaineiston tuloksia keskenään. Esitän myös aineistot ja virheellisesti merkityjä kvantiteetteja sisältävät sanat sanaluokittain sekä sen mukaan, missä tavussa virheellisen kvantiteetti esiintyy. Sanaluokkajaon olen tehnyt Ison suomen kieliopin sanaluokkajaon kolmen pääkriteerin mukaan eli olen jakanut sanat nomineihin, verbeihin sekä adpositioihin, adverbeihin ja partikkeleihin (VISK § 438). Jälkimmäisestä ryhmästä käytän nimitystä muut. Jako on mielestäni tässä kohdin riittävä ja perusteltu, sillä tarkastelen sanaluokkajakoa sanojen taipumisen kannalta, ja pohdin taipumuksen, päätteiden ja tunnusten sekä vartalomuutosten vaikutusta äännekvantiteetin merkitsemisvirheisiin. Pohdin myös virheellisten äännekvantiteetin esiintymispaikkaa tavun mukaan ja vertailen aineistoja myös siitä näkökulmasta. Seuraavassa kuviossa on esitetty molemmat aineistot ja niiden virhemäärät.

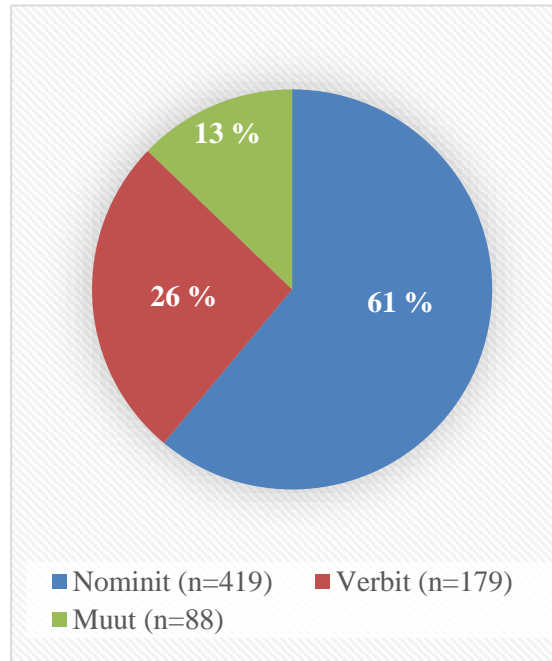
Kuvio 1. Molempien aineistojen kokonaissanamäärät verrattuna virheellisesti merkittyjä kvantiteetteja sisältäviin sanoihin.

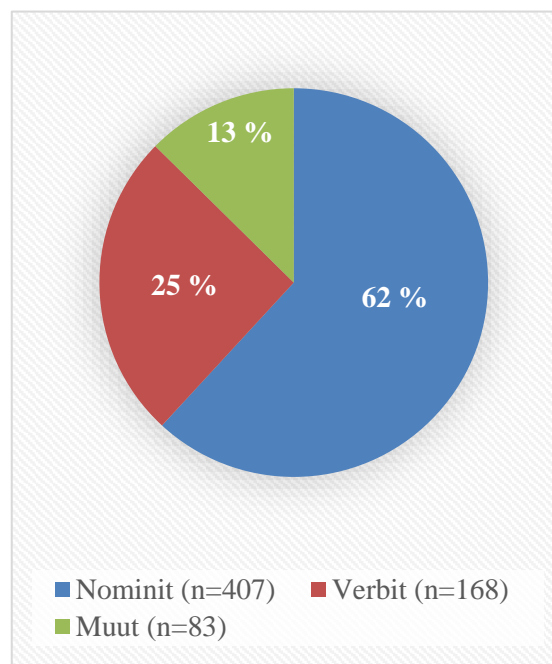
Kaiken kaikkiaan vertailuaineistossa esiintyi virheellisiä äännekvantiteetteja sisältäviä sanoja noin kolmannes SA-aineistoa enemmän. Kokonaissanamäärältään vertailuaineisto oli kuitenkin jopa hieman SA-aineistoa pienempi. Tämä tietenkin näin pienessä aineistossa voi selittyä ihan yksilökohtaisilla eroilla, mutta on kuitenkin mielenkiintoista havaita. Prosentuaalisesti SA-aineisto sisältää 4,5 prosenttia sanoja, joissa esiintyi virheellisesti merkittyjä kvantiteetteja ja vertailuaineisto 6,1 prosenttia sanoja, joissa esiintyi virheellisiä kvantiteettimerkintöjä. Vertailuaineisto sisälsi enemmän sanoja, joissa esiintyi enemmän kuin yksi kvantiteettivirhe, ja kvantiteettivirheiden kokonaismäärä tässä aineistossa oli noin kolmannes SA-aineiston kokonaisvirhemäärää suurempi. SA-aineistossa esiintyi enemmän virheellisesti merkittyjä vokaaleja, kun taas vertailuaineistossa esiintyi enemmän virheellisesti merkittyjä konsonantteja. Aineistot siis eroavat jo näinkin pienellä kokonaissanamäärällä toisistaan virheellisten äännekvantiteettien merkinnöiltään.

Saksankieliset informantit näyttävät siis kaiken kaikkiaan hallitsevan äännekvantiteettien merkitsemisen vertailuryhmää paremmin. Konsonanteissa ero oli vertailuryhmään suurempi. Tarkastelin aineistoa kokonaisuudessaan myös sanaluokkatasolla saadakseni paremman kuvan siitä, millaisissa sanoissa variaatiota esiintyi. Seuraavissa ympyrädiagrammeissa on esitetty molempien aineistojen kokonaissanamäärä sanaluokittain.

Kuvio 2. SA-aineisto, kaikki sanat sanaluokittain (n=686).

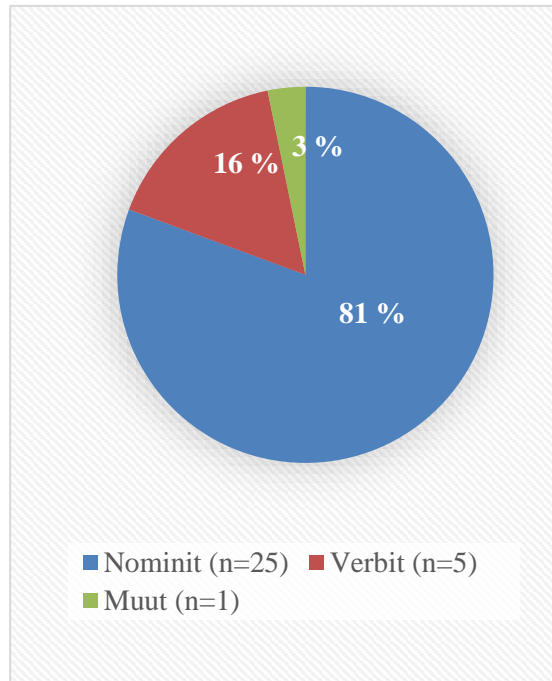

Kuvio 3. Vertailu, kaikki sanat sanaluokittain (n=658).

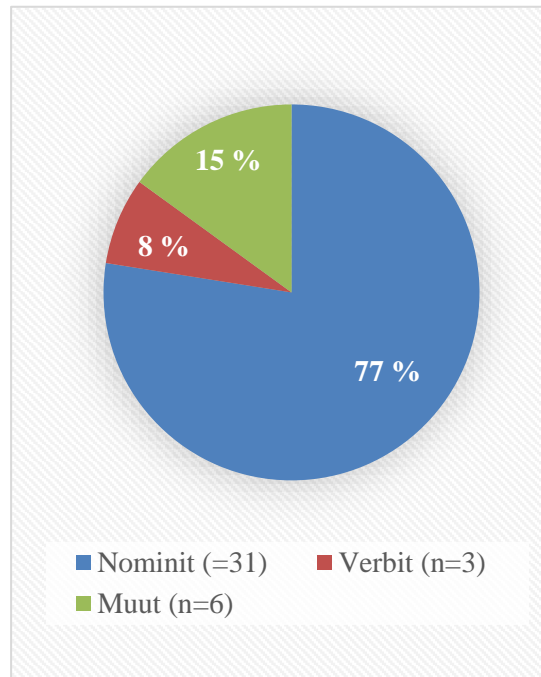

Kuten kuvoissa näkyy, ovat aineistot sanaluokkajaoiltaan lähes identtiset. Tämän puolesta aineistoissa ei siis ole juurikaan eroja. Seuraavissa diagrammeissa on esitetty virheellisten äännekvantiteettien esiintyminen sanaluokittain.

Kuvio 4. SA-aineiston virheellisesti merkityt äännekvantiteetit sanaluokittain (n=31).

Kuvio 5. Vertailuaineiston virheellisesti merkityt äännekvantiteetit sanaluokittain (n=40).

Vaikkakin aineistot sanaluokkajaoltaan ovat lähes identtiset, esiintyi sanaluokissa aineistoittain eri verran virheellisesti merkittyjä kvantiteetteja. Molemmista aineistoista ylivoimaisesti suurin virheellisesti merkittyjen kvantiteettien esiintymissanaluokka on nominit, joita tietenkin aineistot eniten sisälsivät. Kaiken kaikkiaan SA-aineiston nomineissa esiintyi suhteessa enemmän virheitä kuin vertailuaineiston nomineissa. SA-aineistossa taas oli enemmän virheitä verbeissä ja vertailuaineistossa muissa sanaluokissa. Virheellisiä merkintöjä muissa kuin nomineissa esiintyi yhteensä molemmissa aineistoissa vähemmän. Kokonaismäärästä oli SA-aineistossa verbien ja muitten sanaluokkien osuus yhteensä noin viidennes ja vertailuaineistossa noin neljännes. Esiintymämäärät ovat kuitenkin hyvin pieniä.

SA-aineistossa kaikki virheellisesti merkityt vokaalien kvantiteetit olivat jälkitavussa ja näistä vielä suurin osa aivan sanan lopussa. Vertailuaineistossa esiintyi muutamia ensitavun virheellisiä vokaalipituuksien merkintöjä, eivätkä yhtä monet jälkitavun virheelliset pituudet olleet aivan sanaloppuisia. Mielenkiintoista on myös, että koko aineistossa esiintyi vain kaksi ensitavun virheellistä vokaalipituuden merkintää eikä yhtäkään sananalkuista vokaalipituuden virheellistä merkintää. Brownin (2004) mukaan ensitavussa pitkä äänne on jälkitavun pitkää äännettä helpompi havaita ja, että ylipäättänsä painottomassa asemassa oleva pitkä vokaali on vaikeampi havaita. Tulokset siis tältä osin tukevat toisiaan.

Konsonanttien kohdalla on tietenkin tulkintakysymys, laskeeko ensi- ja jälkitavun tavurajan konsonantin virheellisen pitenemisen tai lyhenemisen sijoittuvan ensi vai jälkitavun. Ensi- ja jälkitavun tavuraja oli kuitenkin SA-aineistossa ylivoimaisesti yleisin virheellisen konsonanttikvantiteetin esiintymispaikka, kun taas vertailuaineistoissa virheellisiä merkintöjä esiintyi myös jälkitavujen rajalla sekä muutamassa tapauksessa ihan sanan lopussa. Näissä kahdessa aineistossa on siis jonkin verran eroja virheellisten äännekvantiteettien esiintymisympäristössä, joskin erot ovat aika pieniä. Kaiken kaikkiaan tämäkin tukee kuvausta siitä, että vertailuaineiston tulokset eivät olleet yhtä yhtenäisiä kuin SA-aineiston.

Ensimmäinen hypoteesini oli, että variaatiota esiintyisi enemmän sanoissa, joita taivutetaan ja joissa esiintyy vartalonmuutoksia. Tämä hypoteesi pitää aineistosta saatujen tulosten perusteella paikkansa. Ehdottomasti suurin osa virheellisesti merkityistä kvantiteeteista esiintyi nomineissa. Yllättävää oli kuitenkin, että suhteessa nomineihin, verbeissä esiintyi huomattavasti vähemmän variaatiota, lähes yhtä vähän kuin muissa, eli taipumattomissa tai vaillinaisesti taipuvissa sanoissa. Tietenkin myös koko tekstissä esiintyi ehdottomasti enemmän nomineita kuin verbejä, mutta siltikin verbeissä esiintyi suhteessa huomattavasti vähemmän variaatiota kuin nomineissa.

Toinen hypoteesini oli, että taipumattomissa sanoissa esiintyy vähemmän variaatiota. Vaikiintuneista fraaseista ja niissä esiintyvistä oikein kirjoitetuista äännekvantiteeteista oli vaikeampi tehdä johtopäätöksiä. Informantit olivat kuitenkin selkeästi, joissakin kohdin irrottaneet osia oppimistaan fraaseista ja sijoittaneet näitä osia toisenlaisiin konteksteihin, mikä toisinaan aiheutti virheellistä äännekvantiteettien merkitsemistä. Suurin osa tällaisista tapauksista oli kytköksissä partitiivin käyttöön tai ainakin muotojen käyttöön, jotka ulkoisesti näyttävät partitiivimuodoilta. Vertailuaineistolla esiintyi enemmän virheitä taipumattomissa tai vaillinaisesti taipuvissa sanoissa, mutta yhteensä näitä esiintymiä oli kuitenkin verrattuna nomineihin erittäin vähän.

Muodostin virheellisten äännekvantiteettien merkintöjen perusteella viisi erilaista ryhmää, joissa variaatiota esiintyi, kuvatakseni vaihtelua. Nämä ryhmät ovat: partitiivin aiheuttama vaihtelu, verbivartalon ja -taivutuksen vaihtelu, nuoret lainasanat, kvantiteettien paikan vaihtuminen sanan sisällä sekä muut hajanaiset tapaukset. Yleisin näistä tyypeistä oli yksiselitteisesti partitiivin ylikäyttöön, alikäyttöön ja virheelliseen taivutukseen liittyvät tapaukset.

Spoelman (2013) käsitteli väitöskirjassaan suomen partitiivia oppijankielen näkökulmasta. Aineiston saksan- ja hollanninkielisillä esiintyi reilusti taipumusta partitiivin sekä yli- että alikäyttöön (Spoelman 2013: 341). Spoelmanin informanttien kielitaitotaso alkaa A2:sta, eli hänen tuloksensa eivät ole suoraan verrannollisia, sillä oletettavasti jo A2-tason kielenoppijalla on enemmän kielitieteellistä tietoa partitiivin käytöstä kuin aivan alkeisoppijalla. Kiinnostavaa kuitenkin on, että saksankielisillä suomenoppijoilla partitiivi-

subjektin ylikäyttö näyttää olevan tyypillistä ihan perussubjektillisissa lauseissa. Spoelman pohtiikin sen mahdollisuutta, että partitiivimuodot joissain tapauksissa ovat oppijalle syötteessä nominatiivimuotoja tutumpia ja sen vuoksi yliesiintyvät oppijankielessä. (Spoelman 2013: 253, 260–261.)

Varsinaisia suomen ortografian vastaisia esiintymiä ei ollut koko aineistossa kuin kolme: *sukklaa* (pro suklaa), *englantia* (pro englantia) ja *tanänn* (pro tänään). Esimerkiksi muita sanan- tai tavunloppuisia pitkiä konsonantteja tai sananalkuisia pitkiä konsonantteja ei esiintynyt aineistossa. Koko aineistossa ei esiintynyt yhtäkään sananalkuista virheellisesti merkittyä vokaalia ja ensitavuisia esiintyviä virheellisiä merkintöjä oli vain kaksi. Molemmat olivat vertailuaineistossa.

Kaiken kaikkiaan SA-aineistossa virheellisesti merkityt kvantiteetit olivat yhtenäisempi ryhmä, kun taas vertailuaineistossa esiintyi enemmän variaatiota virheellisesti merkityissä kvantiteeteissa. SA-aineiston kaikki virheellisesti merkityt vokaalit olivat jälkitaavussa ja ylivoimaisesti suurin osa aivan sanan lopussa. SA-aineistossa mahdollisesti partitiiviin kytköksissä olevat virheelliset merkinnät olivat suurin ryhmä virheellisesti merkityissä vokaaleissa. Saksan ortografialla ei näyttänyt tämän tutkimuksen tulosten valossa olevan juurikaan vaikutusta suomen kielen äännepituuksien merkitsemiseen. Verbeissä esiintyvät virheelliset merkinnät olivat yleisemmin konsonanttien merkintävirheitä, kun taas lähes kaikki vokaalien merkintävirheet esiintyivät nomineissa.

6. LOPUKSI

Tutkimus tarjoaa mielestäni mielenkiintoisia havaintoja oppijankielestä sekä herättää uusia kysymyksiä äännekvantiteettien merkitsemisestä. Monet tekijät vaikuttavat opiskelijan kirjalliseen tuotokseen ja äännepituuksien merkitsemiseen kielessä. Mielenkiintoista olisi tutkia, vähenevätkö äännekvantiteettivirheet, kun opiskelija saa käyttää apuvälineitä kirjoittaessaan tai ovatko virheellisesti merkityt kvantiteetit kenties silloin erilaisia esiintymisympäristöltään ja piirteiltään.

Erityisesti kiinnostamaan jäivät siirtovaikutuspiirteelliset esiintymät, joissa vieraan kielen kirjoitusasu on mitä luultavimmin vaikuttanut oppijan tuotokseen ja äännepituuden merkitsemiseen. Esiintyykö tätä ilmiötä edistyneemmilläkin kielenoppijoilla kirjoitetussa kielessä ja missä mittakaavassa? Pohdin myös ns. luokittelemattomien esiintymien ryhmää: olisiko suuremmalla aineistolla mahdollista osoittaa näillekin esiintymille selkeämpiä ryhmiä ja taipumuksia, vai onko ryhmä todella niin sattumanvarainen, kuin miltä se tässä aineistossa vaikuttaisi olevan? Nyt varsinkin vertailuaineiston tulokset jäivät hajanaisiksi eikä niissä ollut yhtä selkeitä tendenssejä kuin SA-aineistossa, mutta suuremmalla otannalla tendenssien löytyminen olisi varmasti todennäköisempää.

Mielenkiintoista on myös, että vokaalien pituudet olivat kaiken kaikkiaan paremmin oppijoiden hallussa: saksankielisillä informanteilla virheelliset vokaalipituudet kostuivat lähes täysin partitiivin väärinkäytöstä ja vertailuryhmällä virheellisiä vokaalipituuksia oli noin kolmannes vähemmän kuin virheellisiä konsonanttipituuksien merkitsemisiä. Myös vertailuryhmällä partitiivin väärinkäyttö oli suurin virheellisten vokaalimerkintöjen oletettu aiheuttaja. Tämän tutkimuksen perusteella ei pystytty osoittamaan saksan ortografian vaikutusta äännekvantiteettien merkitsemiseen, mutta ryhmien välillä oli kuitenkin eroja. Se, että ryhmien välillä esiintyi virheellisissä äännekvantiteettien merkinnöissä eroja, ehdottaisi, että oppijan äidinkielellä on vaikutusta äännekvantiteettien merkitsemiseen. Mielenkiintoista olisi suorittaa samantyyppinen tutkimus suuremmalla informantitietannalla ja vertailla eri äidinkieliä informanteja keskenään. Erityisen mielenkiintoista olisi sisällyttää tutkimukseen myös kieliä, joissa on suomen kielen tapaan laaja äännekvantiteettioppositio.

Oman kokemuksen mukaan S2-oppikirjoissa äännekvantiteetin oppimiseen kiinnitetään heti huomiota kielen opiskelun alusta alkaen, ja opiskelija tehdään tietoiseksi tästä ilmiöstä. Se selkeästi näkyi joissakin esiintymissä, joissa sanaan oltiin merkitty selkeästi sekä pitkiä että lyhyitä äänneitä, vaikka esimerkiksi sen englanninkielisessä vastineessa vokaalit oltaisiin kirjoitettu kaikki lyhyenä. Informantit siis tuntuivat tietävän, että lyhyiden ja pitkien äänneiden välillä on eroa, mutta he eivät aina osaa sijoittaa pituuksia oikeille paikoilleen.

Vaikka suomen kielen äänneiden kvantiteettioppositiolla on merkityksiä erotteleva merkitys, ei äännekvantiteeteissa esiintyvä variaatio välttämättä johda suuriin väärinymmärryksiin. Aineistossa ei esiintynyt yhtäkään tapausta, jossa väärin valittu äännepituus olisi johtanut siihen, etten olisi ymmärtänyt, mitä informantti yrittää viestittää. Konteksti helpottaa oppijan omaa ymmärtämistä ja tietenkin myös sitä, miten hyvin häntä ymmärretään. Kaiken kaikkiaan äännekvantiteettien merkitseminen ei siis ainakaan tämän aineiston perustella ole kovin kriittinen ongelma suomen alkeisoppijoilla kirjoitetussa kielessä.

LÄHTEET

- Brown, Anneli 2004: Kvantiteetin oppimisesta. *Kakkoskieli. Suomen kielen prosodian opettamisen ja oppimisen kysymyksiä*. S. 117–144. Toim. Boglárka Straszer & Anneli Brown. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- CEFRL = Eurooppalainen viitekehys, 2001: Suom. I Huttunen & H. Jaakkola (2003). Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Eisenberg, Peter 2016: Phonem und Graphem. *Duden. Die Grammatik*. S. 19–94. Toim. Angelika Wöllstein. Berlin: Dudenverlag.
- Ellis, Rod 2008: *The Study of Second Language Acquisition*. Second Edition. New York: Oxford University Press.
- Ellis, Rod & Natsuko Shintani 2014: *Exploring Language Pedagogy Through Second Language Acquisition Research*. Oxon: Routledge.
- Gass, Susan 1996: Second Language Acquisition and Linguistic Theory: The Role of Language Transfer. *Handbook of Second Language Acquisition*. S. 317–345. Toim. William C. Ritchie and Tej K. Bhatia. San Diego: Academic Press,
- Hakkarainen, Heikki J. 1992: *Saksan teoreettista fonetiikkaa*. Helsinki: Helsingin kaupakorkeakoulun julkaisuja (D-148).
- ICLFI = Kansainvälinen oppijansuomen korpus, International Corpus of Learner Finnish. [Viitattu 8.1.2017.] Saatavissa: <https://korp.csc.fi/>.
- Karlsson, Fred 1982: *Suomen kielen äänne- ja muotorakenne*. Porvoo-Helsinki-Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Korpela, Heidi 2016: *Nauta, näätä vai näyttää? Diftongien ja pitkien vokaalien havaitseminen ja tuottaminen suomen kielen alkeiskurssilla*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto: Kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- LAS2 = Edistyneiden suomenoppijoiden korpus. [Viitattu 8.1.2017.] Saatavissa: <http://www.utu.fi/fi/yksikot/hum/yksikot/suomi-sgr/tutkimus/tutkimushankkeet/las2/Sivut/home.aspx>
- Lehtonen, Jaakko 1970: *Aspects of Quantity in Standard Finnish*. Studia Philologica Jyväskyläensia VI. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Malessa, Inari 2011: *Saksankielisten suomenoppijoiden kirjoitusten siirtovaikutuspiirteitä: ”now you see it, now you don’t”*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto: kielten laitos.

- Muikku-Werner, Pirkko 2002: Te kävitte Suomessa? Virolaisten ja saksalaisten oppijan-suomen syntaksia. *Tutkielmia oppijankielestä II*. S. 7–47. Toim. Stiina Rantasalo & Helena Sulkala. Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja. Oulu: Oulun yliopisto.
- Pennala, Riitta 2013: *Perception and learning of Finnish quantity: study in children with reading disabilities and familial risk for dyslexia and Russian second-language learners*. Jyväskylä studies in humanities 205. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pekonen, Ville 2007: *Suomen kvantiteetti ja kirjoitusprosessi: mallinnusta ja empiriaa*. Licensiaatin tutkielma. Jyväskylän yliopisto: kielten laitos.
- Piitulainen, Marja-Leena; Lehmus, Ursula & Sarkola, Irma 1998: *Saksan kielioppi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Ritchie, William C. & Tej K. Bhatia 1996: *Handbook of Second Language Acquisition*. San Diego: Academic Press.
- Siimes, Sari 2007: *Saksankieliset suomenoppijat suomen kielen äänteiden pituuksia havaitsemassa*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto: Suomen kieli.
- Siitonen, Kirsti 1991: *Mitä saksan kommen ja gehen ovat suomeksi*. FINLANCE, IX. s. 51–82.
- Spoelman, Marianne 2013: *Prior linguistic knowledge matters: the use of the partitive case in Finnish learner language*. Acta Universitatis Ouluensis. B, Humaniora. Oulu: Oulun yliopisto.
- Tiermas, Anne 2008: *Vokaalien kvantiteettiopposition omaksuminen kielenopiskelun alkuvaiheessa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin Yliopisto: Suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- Turun yliopiston opinto-oppaat 2016-2018. [Viitattu 4.5.2017] Saatavissa: <https://net-tiopsu.utu.fi/opas/index.htm?uiLang=fi&lvv=2016>
- VISK = Iso suomen kielioppi. Toim. Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2004. [Verkkoversio. Viitattu 3.3.2018.] Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk>
- Vihanto, Veijo V. 1990: Suomi vieraana kielenä foneettiselta kannalta. *Foreign Language Comprehension and Production. AFinLA Yearbook 1990*. S. 199-225. Toim. Jorma Tommola. Turku: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA.
- Vuorinen, Heini 2007: *L1-Transfer in schriftlicher Produktion. Am Beispiel der*

grammatischen und lexikalisch-semantischen Transferfehler bei deutschsprachigen Finnischlernern.. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto: Kieli- ja käännöstieteiden laitos.

Wiik, Kalevi 1998: *Fonetiikan perusteet*. Porvoo – Helsinki – Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.

----- 1977. *Suomen tavuista*. *Virittäjä*, 81/3 s.265–278.

-----1965. *Finnish and English vowels. A Comparison with Special Reference to the Learning Problems met by Native Speakers of Finnish Learning English*. Turun yliopisto: Turku.

YKI-korpus. [Viitattu 9.1.2017] Saatavissa: <http://yki-korpus.jyu>

LIITE 1

Taustatietolomake

Background Information

Please fill out the following information about yourself. If you don't want to fill in some information, leave the space blank. Please use block letters and clear handwriting.

Nationality: _____

Mother tongue: _____

(In this context with mother tongue is meant the first language/languages you learned as a child at your home)

Other languages spoken:

Age: 16–20   21–25   26–30   31–35   36–40
 41–45   46–50   51–

Gender: _____

Field of study: _____

How long have you studied Finnish language (in months or years)?

Thank you for participating!

Kristiina Jomppanen, makrjo@utu.fi

LIITE 2

Tehtävänanto

Write a short essay about yourself in **Finnish**. The essay can include any information you want to write about (family, looks, hobbies etc.). Please write as much as you can. If you need to you can continue on the other side of this paper. You are **not** allowed to use any help such as dictionaries or cell phones. Please write in **clear handwriting**. Thank you for participating!